

VATT-KESKUSTELUALOITTEITA
VATT-DISCUSSION PAPERS

6

TALOUSNEUVOSTOT
1920 – SEKÄ
VASTAAVAT ERÄISSÄ
EUROOPAN MAISSA

likko B. Voipio

ISBN 951-561-000-1
ISSN 0788-5016

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus
Hämeentie 3, 00530 Helsinki

Valtion painatuskeskus
Pasilan VALTIMO
Helsinki 1991

Iikko B Voipio

Voipio, Iikko B: Talousneuvostot 1920 - sekä vastaavat eräissä Euroopan maissa, Helsinki, VATT, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus, Government Institute for Economic Research, 1991, 49 s. (C, ISSN 0788-5016;No 6) ISBN 951-561-000-1.

TIIVISTELMÄ: Keskustelualoitteessa seurataan Talousneuvosto-instituution kehitysvaiheita maaliskuussa 1916 Kansantaloudellisen Yhdistyksen kokouksessa pidetystä esitelmästä pääministeri Harri Holkerin johdolla istuneeseen Talousneuvostoon. Ensimmäinen Taloudellinen neuvottelukunta asetettiin 1920. Kansalaissodan hävinnyt osapuoli integroitiin nuoren valtion rakennustyöhön myös tässä elimessä. Vuonna 1942 mukaan tulee ammattiyhdistysliike ja vuonna 1946 työnantajajärjestöt. Toimihenkilöjärjestöjen edustus tulee mukaan Talousneuvoston työskentelyyn niiden yhteiskunnallisen merkityksen myötä. Jaksottain Talousneuvostot lamaantuvat ja taas uuden toiminta-ajatuksen myötä ne muodostuvat pirteiksi vaikuttajiksi.

Selvityksessä tarkastellaan myös muiden Pohjoismaiden, Alankomaiden, Belgian, Itävallan, Ranskan ja Ison-Britannian vastaavien elinten asemaa vuoden 1991 alussa.

ASIASANAT: talousneuvosto, taloudellinen suunnittelu, tulopoliittikka

Voipio, Iikko B: Talousneuvostot 1920 - sekä vastaavat eräissä Euroopan maissa, Helsinki, VATT, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus, Government Institute for Economic Research, 1991, 49 s. (C, ISSN 0788-5016;No 6) ISBN 951-561-000-1.

ABSTARCT: This paper follows the development of Economic Councils in Finland since a proposal done in Finnish Economic Society in March 1916 to the latest Economic Council chaired by the late Prime Minister Harri Holkeri. First Economic Council was appointed in 1920. Even the loosed part of Civil War was integrated into the building of the young nation in this Council. During the World War II representants of Trade Unions were seated in Economic Council and representants of Employer organizations in 1946. Salaried employees penetrated the Councils later depending of their social, economic and political weight. Activities of Economic Councils have fluctuated, some years they were almost dead to get later again a new working idea or new working methods and to be very influent actors in the society.

This paper also looks on the work of Economic and Social Councils in other Nordic countries, Netherlands, Belgium, France, Austria and Great Britain in 1991.

KEY WORDS: Economic Council, economic planning, incomes policy

Sisälllys

Esipuhe	7
1. Vuoden 1966 lain mukaisten talousneuvostojen edeltäjät	9
1.1 Taloudellinen neuvottelukunta vuonna 1920	9
1.2 Taloudellinen neuvottelukunta vuonna 1928	10
1.3 Taloudellinen neuvottelukunta vuonna 1940	11
1.4 Tuotanto-ohjelmakomitea vuonna 1940	12
1.5 Kansantaloudellinen neuvottelukunta vuonna 1942	12
1.6 Talousneuvosto vuonna 1946	14
1.7 Teknilliset valiokunnat vuosilta 1947 ja 1948	14
1.8 Yleisohjelmakomitea vuonna 1949	15
1.9 Vuonna 1951 asetettu Talouspoliittinen suunnitteluneuvosto	15
1.10 Talousneuvosto vuonna 1954 sekä sen seuraaja vuodelta 1957	16
1.11. Vuonna 1959 asetettu Talousohjelmakomitea	18
1.12. Talousneuvosto vuonna 1962	18
2. Nykyisen Talousneuvoston perustamiseen johtaneet esitykset	19
2.1 Mietintö kasvupolitiikasta	19
2.2 Hallituksen esitys Talousneuvostosta	20
2.3 Tulopolitiikan kehittämistoimikunnan ehdotukset	21
2.4 Asetettujen talousneuvostojen toiminnan painoalueet	21
2.4.1 Talousneuvosto vuosina 1966 - 1979	21
2.4.2 Talousneuvosto vuosina 1980 -	23
3. Tulopolitiikan instituutioista eräissä Euroopan maissa	24
3.1. Pohjoismaat	24
3.1.1. Norja	24
3.1.2. Ruotsi	25
3.1.3. Tanska	26
3.2. Muut maat	27
3.2.1. Alankomaat	27
3.2.2. Englanti	28
3.2.3. Itävalta	29
3.2.4. Ranska	30
3.2.5. Belgia	30
4. Eräisiin kansainvälisiin yhteisöihin liittyvät etujärjestöjen kuulemis- muodot	31
4.1 OECD	31
4.2 EFTA	31
4.3 Euroopan Yhteisöt EY	32
5. Yhteenvedo	32
Käytetyt lähteet ja lähdeviittaukset	35
Talousneuvoston ja sen edeltäjien jäsenet	37

ESIPUHE

Sain tehtäväkseni laatia selvityksen eräiden Länsi-Euroopan maiden talousneuvostoa vastaavien elinten toiminnasta ajankohtana, jolloin vaalien jälkeinen Hallitus ryhtyy järjestäytymään ja aloittamaan Talousneuvoston työskentelyä uudessa kokoonpanossa.

Sillä aikaa kun maamme suurlähetystöt keräsivät aineistoa käyttööni havaitsin eräisiin lähteisiin paneutuessa, että Talousneuvostosta on laadittu kattavampi selvitys viimeksi vuonna 1964. Eräissä muissa yhteyksissä on Talousneuvostoista ja niiden roolista kirjoitettu myöhemminkin. Kun lisäksi paljon tietoa oli hyvin hajallaan, kiinnostuin kokoamaan yhtenäistä esitystä nykyisen Talousneuvoston edeltäjistä. Professori J.H.Vennolan esitelmästä on kulunut 75 vuotta ja ensimmäinen Talousneuvoston sihteeristön toimitila määrättiin sille 45 vuotta sitten Pörssiklubin tiloista. Välillä on koko neuvostoa ehditty pitää tarpeettomana ja välillä koko talouspoliittinen valmistelu näyttää tapahtuneen Talousneuvoston piirissä.

Professori Jaakko Nousiainen, vuoden 1964 selvityksen tekijä on tutustunut käsikirjoitukseeni ja antanut neuvoja jatkotyöhön. Hänen samoin kuin tohtori Markku Mansnerin mielestä aihe ansaitsisi laajempaakin harrastusta, mihin joku nuorempi tutkija voisi tarttua tämän jälkeen. Suurlähettiläs Erik Törnqvist on antanut ripauksen vuosikymmenten takaisista menoista samoin kuin kansleri Klaus Waris, kumpikin Pörssiklubin vaiheet mukana olleina. Tohtori Seppo Tiihonen on niinkään tutustunut käsikirjoitukseen. Osastosihteeri Mirja Sweinsin, erikoistutkija Rauno Selinin ja tutkija Ilkka S. Kankaan apu arkistojen saloihin perehtymättömälle on ollut suureksi avuksi. Kaikkia nimeltä mainittuja sekä työtäni kannustaneita työtovereita haluan kiittää.

Helsingissä Flooran-päivänä 1991

Ilkko B Voipio

Katsaus nykyisen Talousneuvoston syntyyn johtaneista vaiheista sekä vastaavista elimistä eräissä Euroopan maissa

1. Vuoden 1966 lain mukaisten talousneuvostojen edeltäjät

1.1 Taloudellinen neuvottelukunta vuonna 1920

Talousneuvostojen kehityshistoria ulottuu hyvinkin kauas, sillä niitä koskevat ajatukset tuotiin tiettävästi ensimmäisen kerran Suomessa julki jo vuonna 1916.¹ Kansantaloudellisessa Yhdistyksessä pitämässään esitelmässä professori J.H. Vennola huomautti, ettei talouspoliittisten tehtävien hoitaminen yksinomaan julkisten viranomaisten avulla vastannut enää silloisen talouselämän vaatimuksia eikä valtion voimia, minkä vuoksi "yhteiskunnallisten voimien ja järjestöjen" oli liityttävä yhteen harjoittamaan yhteistoinnissa valtion kanssa kokonaisvaltaista kansantalouspoliittista toimintaa. Hän ehdotti taloudellisen keskusjärjestön tai neuvottelukunnan sekä taloudellisen keskustustoimiston perustamista ja taloudellisen vuosikirjan aikaansaamista.

Valtioneuvosto asetti kauppa- ja teollisuusministeriön esittelystä 22.10.1920 taloudellisen neuvottelukunnan² (liite 1, joka sisältää lähes täydellisen luettelon myös myöhempien elinten kokoonpanosta). Sen tehtäväksi tuli "antaa periaatteellisia lausuntoja kauppa-, raha- ja veropoliittisista kuin myöskin muista taloudellisista kysymyksistä ja eri toten niistä toimenpiteistä, jotka maan taloudellinen asema vaati ja mitkä olivat tarpeen kalliinajan ehkäisemiseksi ja vakiintuneen hintatason saavuttamiseksi". Neuvottelukunta laati suunnitelman mm. tuontikaupassa noudatettaviksi menettelytavoiksi. Täydellinen vapaus tuonti- ja vientikaupassa astui voimaan 1.4.1921. Tilanne maassa kuitenkin huononi maailman markkinoilla vallitsevan "depressionin" vuoksi. Neuvottelukunnan jäsenet erosivat talvella 1921, koska kauppaministeri Leo Ehrnrooth suoritti neuvottelukunnan ehdotusten hiljaisen hautauksen ehdotuksia "näennäisesti noudattaen". Hallitus, joka jätti paikkansa 9.4.1921, ei ryhtynyt mihinkään toimenpiteisiin tämän eron johdosta.³

Tällöin todettiin, että "kriisiajan taloudellisten kysymysten selvittely ja tähän selvittelyyn nojautuvan yhtenäisen talouspolitiikan suunnittelu vaatii aikaa viepää ja asiantuntemusta vaativaa harkintaa jollainen jo juoksevien asioiden paljouden vuoksi Hallituksen jäsenille on mahdotonta. Sen vuoksi olisi tarkoituksenmukaista, että Hallituksella kysymyksenlaatuisten selvitysten hankkimisessa ja suunnitelmien laatimisessa yleisten Hallituksen hyväksymien ohjeiden mukaan olisi käytettävissä sellainen asiantuntevista, yleisiä asioiden harrastavista ja laajakatseisista miehistä kokoonpantu taloudellinen neuvottelukunta, jonka puoleen Hallitus tarvittaessa voisi luottamuksella kääntyä ja jolta se voisi saada lausuntoja ja ehdotuksia yksityisissä esiintulevissa taloudellisissa kysymyksissä." Tämän vuoksi ehdotettiin, että uudelleen asetettaisiin taloudellinen neuvottelukunta.⁴

Aihetta "Talousneuvosto" käsitellään V.A. Lavoniuksen muistiossa pankkivaltuusmiehille 13.5.1921. Siinä ehdotetaan "että valtioneuvosto asettaisi taloudellisen neuvottelukunnan harkitsemaan millä keinoin rahamme arvon jatkuva aleneminen voidaan seisauttaa ja aikaansaada sen vakiintuminen suotuisana pidettävään tasoon" sekä edel-

leen "Herrojen Pankkivaltuusmiesten harkittavaksi eikä pankkivaltuusmiesten olisi syytä ryhtyä aloitteeseen taloudellisen neuvottelukunnan aikaansaamiseksi."⁵

Lavoniuksen 12 muuta ehdotusta näyttävät olevan yllättävän ajankohtaisia kuten esim: "Kun uhkaava liikepula saattaa epäilyksen alaiseksi valtion tulojen pysymisen nykyisessä määrässään on jo valtiontaloudellisista syistä tärkeää ottaa harkittavaksi eikä valtion koneistoa voida supistaa. Valtion virastoissa työtavat epäilemättä eivät ole seuranneet uudenaikaisen konttori-tekniikan kehitystä, työaika on jotenkin lyhyt ja työtehoa väitetään pieneksi. Näin ollen lienee edellytyksiä olemassa säästöjen aikaansaamiseen, jos valtion koneisto juuriaan myöten otetaan tarkastettavaksi."⁶

Seuraava neuvottelukunta asetettiin 22.6.1921 ja sen tuli laatia valtioneuvostolle lausunnot toimenpiteistä mm. rahan arvon vakauttamiseksi, varainkäytöstä valtion uudisrakennuksiin, yleisiin töihin ja valtion liiketoimintaan, työttömyyden vastustamisesta, teollisuus- ja maataloustuotannon kohottamisesta erityisesti vientiä silmälläpitäen sekä valtion vientimaksujen kantamisesta.⁷

1.2 Taloudellinen neuvottelukunta vuonna 1928

Kun taloudellinen lamakausi alkoi tuntua vuoden 1928 loppupuolella, asetti hallitus 30.11.1928⁸ taloudellisen neuvottelukunnan. Asettamista oli edeltänyt kauppa- ja teollisuusministeriössä talouselämän eri alojen edustajien ja viranomaisten keskeinen neuvottelu. Siinä korostettiin talouspolitiikan entistä suuremman suunnitelmallisuuden ja kokonaisvaltaisuuden merkitystä sekä elinkeinoelämän edustajien hyväksi käyttämisestä koituvaa hyötyä ratkaisuja suunniteltaessa ja niitä tehtäessä. Neuvottelukunnan tuli selvittää pulakauden syyt sekä keksiä keinoja sen voittamiseksi. Neuvottelukunnan tuli antaa lausuntoja ja tehdä esityksiä valtioneuvostolle ajankohtaisista taloudellisista kysymyksistä.⁹

Neuvottelukunnan puheenjohtajana toimi professori A.K. Cajander. Jäseninä olivat mm. pääjohtaja Risto Ryti ja pankinjohtaja J.K. Paasikivi, sihteerinä tohtori Br. Suviranta.

Neuvottelukunta esitti vaatimuksia talouspoliittisesta pitkän aikavälin suunnittelusta. Euroopassa oli useissa maissa jo 1920- ja 1930-luvuilla perustettu talousneuvostoja, joissa työmarkkinajärjestöt, asiantuntijat sekä valtiovalta käsittelivät laajakantoisia taloudellisia ja sosiaalipoliittisia kysymyksiä. Neuvottelukunnassa valmistui muistio talousneuvostosta (Br. Suviranta: "Selostus taloudellisista neuvostoista ulkomailla").¹⁰ Myös neuvottelukunnan puheenjohtajan 20.5.1930 kirjoittama muistio talousneuvostosta¹¹ on seuraavia vaiheita ajatellen ollut merkittävä.

Neuvottelukunnan toiminta lopetettiin valtioneuvoston päätöksellä vuoden 1932 päättyessä¹², mutta mm. Suvirannan papereiden perusteella työ näyttää jatkuneen jossakin muodossa ainakin vielä vuonna 1934¹³.

Erillinen neuvottelukunta, joka oli asetettu oikeusministerin esittelystä 3.10.1932¹⁴ ja jonka jäseninä olivat A.K. Cajander (pj.), Yrjö Pulkkinen, Kyösti Haataja, E.M. Tarkkanen, K.A. Lohi, Henrik Ramsay, Väinö Tanner ja Mauno Pekkala, ehdotti erityisen

pysyvän talousneuvoston asettamista maahamme. Esimerkkinä neuvottelukunta¹⁵ mainitsee seuraavat maat:

Hollanti	1917, uudelleenorganisoitu	1932
Saksa	1919,	1933
Tshekkoslovakia	1919,	1931
Espanja	1924,	1932
Japani	1924	
Italia	1926,	1930
Ranska	1926,	
Turkki	1927,	
Belgia ja Englanti	1930,	
Tanska	1931, sekä	
Jugoslavia, Romania ja Kreikka	1932	

Kivimäen hallitus antoi 31.8.1933 vuoden 1933 valtiopäiville esityksen pysyvän talousneuvoston asettamisesta (HE 14/1933)¹⁶. Talousneuvoston tehtävänä olisi ollut antaa valtioneuvostolle lausuntoja kaikista sen taloudellista tai sosiaalista elämää koskevista laajakantoisista esityksistä samoinkuin eduskunnan valiokunnissa tehdyistä muutoksista ja eduskunta-aloitteista. Jäseniä talousneuvostossa olisi ollut 30, jotka presidentti olisi nimittänyt neljäksi vuodeksi. Jäsenistä 5 edustaisi maa- ja metsätaloutta, 5 kauppaa ja teollisuutta, 5 taloushallintoa, 5 taloustieteitä, 5 työväestöä. Lisäksi Tasavallan presidentti kutsuisi 5 jäsentä.

Esitystä ei ehditty käsitellä vuoden 1934 valtiopäivillä¹⁷. Lakiesitys - sitä pidettiin perustuslain luontoisena, mutta sitä ei julistettu kiireelliseksi - jäi lepäämään, ja vuoden 1936 vaalien jälkeen se hylättiin yksimielisesti.¹⁸

1.3 Taloudellinen neuvottelukunta vuonna 1940

Suomen Pankin suhdanneosaston päällikkö, professori Br. Suviranta laati 21.10.1940 yhdessä tohtoreiden Hugo Pipping ja A.E. Tudeer kanssa muistion taloudellisen suunnittelun aikaansaamisesta ja tarpeellisen yhteistoiminnan edistämiseksi talouselämän omien järjestöjen kanssa.¹⁹

Valtiovarainministeriön avuksi asetettiin 1.11.1940²⁰ taloudellinen neuvottelukunta, jonka puheenjohtajaksi määrättiin Väinö Tanner. Neuvottelukunta toimi vajaat kaksi vuotta.

Taloudellisen neuvottelukunnan tehtävänä oli "antaa pyydettäessä tai omasta aloitteesta lausuntonsa valtiovarainministeriössä valmisteilla olevista periaatteellisesti tai käytännöllisesti tärkeistä raha- ja talouspoliittisista, hallinnollisista ja lainsäädännöllisistä suunnitelmista ja toimenpiteistä, tehdä aloitteita ja laatia suunnitelmia olosuhteiden vaatimiksi toimenpiteiksi raha- ja talouspoliittisten kysymysten ratkaisemiseksi rahan arvon vakaana pysyttämistä ja maan taloudellisen toiminnan voimistuttamista silmälläpitäen sekä valtiovarainministeriön antamien ohjeiden mukaan hankkia tietoja

sekä tehdä tai toimituttaa tutkimuksia ja selvityksiä tärkeimmistä valtiovarainministeriön toimialaan kuuluvista kysymyksistä."

Neuvottelukunta asetti kolme jaostoa: inflaatiojaosto, valtalakijaosto sekä velka-asiain jaosto. Neuvottelukunta käsitteli hinta- ja palkkakysymysten organisointia, palkkapoliittikan yleisiä periaatteita, rahapolitiikkaa ja verokysymyksiä.²¹

1.4 Tuotanto-ohjelmakomitea vuonna 1940

Tuotanto-ohjelmakomitea, lyhyesti tuotantokomitea asetettiin vain kaksi viikkoa edellisen jälkeen, 14.11.1940. Sen tehtävänä oli "valmistaa taloussuunnitelma lähivuosia varten. Tehtävänsä suorittaessaan tulee komitean ensisijassa kiinnittää huomiota kansan ravitsemiseen, työnsaannin turvaamiseen ja kansantulon kohottamiseen. Tässä tarkoituksessa on komitean selvitettävä mahdollisuuksia ylläpitää ja kehittää kulutustarvikkeiden ja uusien raaka-aineiden tuotantoa, täydentää tuotantokoneistoa, ohjata pääomien sijoitusta ja ylläpitää pääomanmuodostusta." Lisäksi komitean oli "suunniteltava joustavaa siirtymistä sota-ajan taloudesta rauhanajan talouteen ja harkittava talouspoliittisten organisaatiomuotojen kehittämistarvetta."²²

Tuotantokomitean puheenjohtajana oli Br. Suviranta ja sihteerinä Hugo E. Pipping.

Tuotantokomitea antoi mietinnön (Kom.miet. 1942:5). Komitean ehdotuksesta perustettiin valtiovarainministeriöön kansantalousosasto sekä tämän yhteyteen kansantaloudellinen neuvottelukunta maaliskuussa 1942.

1.5 Kansantaloudellinen neuvottelukunta vuonna 1942

Kansantalousosaston tueksi (A 69/1942;23.1.1942; muuttamattomana asiallisesti A 309/1943)) asetettiin 1.3.1942 alkaen kansantaloudellinen neuvottelukunta kolmeksi vuodeksi. Neuvottelukunnan puheenjohtajana oli valtio- varainministeri ja varapuheenjohtajana kansantalousosaston päällikkö. Neuvottelukuntaan kuului 34 eri taloudellisten järjestöjen, laitosten ja virastojen sekä maan eri osien edustajaa. Jäsenistä 8 tuli edustaa maa-, metsä- ja kotitaloutta, 4 teollisuutta, 1 käsityötä, 2 kauppaa, 1 liikennettä, 2 luottolaitoksia, 2 kunnallishallintoa, 8 työväkeä sekä 6 valtioneuvoston valitsemaa, joista 1 tuli olla Suomen Pankista ja 3 edustaa kansantaloustiedettä.²³

Neuvottelukunnan 10-jäseniseen työvaliokuntaan tuli kansantalousosaston päällikön lisäksi valita neuvottelukunnan jäsenten joukosta 2 maa-, metsä- ja kotitaloutta, 2 teollisuutta, 1 liikennettä, kauppaa tai luottolaitoksia, 1 taloushallintoa, 2 työväkeä ja 1 kansantaloustieteen edustaja. Neuvottelukunnan varsinainen toiminta näyttää keskityneen työvaliokuntaan.

Ensimmäisenä toimintavuotenaan neuvottelukunta käsitteli ehdotusta yleiseksi hinta- ja palkkasäännöstelyn tehostamisohjelmaksi sekä antanut lausuntoja raakapuun myyntivelvollisuudesta ja myyntivoittojen verottamisesta. Toisena toimintavuotena oli esillä mm. ehdotus kodinperustamislainoista sekä sodanjälkeistä siirtymäkautta koskeva talouspoliittinen suunnittelutyö. Kolmantena toimintavuotenaan se teki useita aloitteita

talouselämän kehittämiseksi ja näin sen "asema taloushallinnon osana oli tämän johdosta huomattavasti vahvistunut ja sen yhteys muuhun hallinto-organisaatioon muodostunut aikaisempaa kiinteämmäksi."²⁴

Helmikuun alussa 1944 valtioneuvosto hyväksyi neuvottelukunnan työvaliokunnan ehdotuksen sodanjälkeiseen ylimenokauteen kohdistuvan talouspoliittisen suunnittelutyön käyntiin panemisesta ja antoi samalla työvaliokunnalle tämän työn suorittamista varten tarvittavat valtuudet. Tarkoituksena oli, että tällä tavoin pyrittäisiin helpottamaan niitä vaikeuksia, joiden tiedettiin aiheutuvan siirtymisestä sotataloudesta ratkaisevasti poikkeavaan rauhanajan talouteen. Tätä tehtävää varten työvaliokunta asetti jaoston (Kahra (pj.), Korpela, Levón, Pipping, Suviranta, Wuori ja Alho (siht.) sekä myöhemmin Wuoren tilalle Huunonen). Tämä jaosto asetti kolme toimikuntaa: teollisuus-, valuutta- ja rakennustoimikunta. Sodan jälkeen muuttuneet poliittiset olot johtivat siihen, että jaoston työ osittain palasi alkuasetelmaan.²⁵ Vuoden 1945 alussa valmistui jaoston ehdotus, jota käsiteltiin varsin tiiviisti niin, että toukokuussa 1946 valmistui lopullinen ehdotus, jota työtehon ja tuotannon kohottamisasiain ministerivaliokunta muokkasi järjestöjen myötävaikutuksella myöhemmin puheena olevaksi **TE-KO-ohjelmaksi**.²⁶

Neuvottelukunta asetettiin uudessa kokoonpanossa 1.3.1945 alkavaksi toimikaudeksi. Neuvottelukunta joutui nyt pohtimaan mahdollisia toimenpiteitä inflaatiokehityksen pysähdyttämiseksi sekä kiinnittämään huomiota koko talouspolitiikan vakauttamiseen. Vuonna 1946 neuvottelukunta kokoontui vain kerran, 26.4.1946 käsittelemään maatalouden palkkakysymystä, minkä jälkeen sitä ei kutsuttu koolle. Työvaliokunta oli ollut aktiivinen "erityisesti alkuvuodesta". Työvaliokunta toimi marraskuulle 1946 saakka.²⁷

Kansantaloudellista neuvottelukuntaa ei muodollisestikaan asetettu uudelleen vuoden 1949 jälkeen. Vuoden 1949 valtiovarainministeriötä koskevassa asetuksessa (A 42/1949), jossa neuvottelukunnan asettaminen tehtiin edelleen mahdolliseksi, neuvottelukunnan jäsenmäärää supistettiin (10-24 jäsentä vuodeksi kerrallaan). Aikaisemmin oli todettu työkyvyttömyyden johtuvan liian suuresta koosta. Tosin vielä vuodelta 1950 löytyy dokumentti, todennäköisesti Törnqvistin käsialaa oleva luonnos²⁸, jossa hahmotellaan uutta kansantaloudellista neuvottelukuntaa. Vasta vuoden 1970 valtiovarainministeriötä koskevassa asetuksessa (A 120/1970) neuvottelukunnan asettamis- mahdollisuus poistuu.

Kansantaloudellisen neuvottelukunnan työvaliokunnan johdolla valtionhallinnon ja työmarkkinajärjestöjen edustajat valmistelivat vuonna 1946 tuotannon ja elintason kohottamisohjelman ns. TE-KO-ohjelman, jonka valtio- neuvosto hyväksyi 21.6.1946. TE-KO- ohjelma merkitsi 1.7.1946 alkavaa hinta- ja palkkasulkua, jota nimitettiin myös linnarauhaksi. TE-KO-ohjelman perusteella valtioneuvosto asetti Talousneuvoston.

Historioitsija ehkä arvioisi neuvottelukunnan sammumisen olevan sidoksissa Suviranan siirtymiseen pois kansantalousosaston päällikön paikalta. Suviranta oli kehitellyt ajatusta neuvottelukunnasta 1920-luvun lopulta. Kansantalouden neuvottelukunnan jäsenillä tosin ei ollut yleisistuntojen toimin- tatehosta suuria luuloja; kokouksissa käytetyissä puheenvuoroissa sanottiin neuvottelukunnalla olevan vain koristeellinen merkitys²⁹. Waris ei ilmeisesti pitänyt näin isoa toimielintä tarpeellisena. Olosuhteet olivat myös muuttuneet huomattavasti vuodesta 1942.

1.6 Talousneuvosto vuonna 1946

Edellä kerrotulla tavalla päätettiin 9.10.1946³⁰ asettaa ensimmäinen talousneuvosto. Sen puheenjohtajana toimi Teuvo Aura, varapuheenjohtajana Klaus Waris ja sihteerinä Erik Törnqvist.

Talousneuvosto kokosi TE-KO-ohjelmasta annetut lausunnot ja kehitti ohjelmassa esitettyjä asioita edelleen. Neuvoston työn laajuutta kuvannevat asetetut jaostot: työvoimajaosto (pj. Uuno Hiironen), palkka- ja hintajaosto (pj. Olavi Lindblom), rakennustuotantojaosto (pj. Johannes Virolainen), kulutusjaosto (pj. Jaakko Parkkari), tuotantojaosto (pj. Antero Rinne), veroennakkoperintäjaosto (pj. Aarre Simonen), kaupan rationalisointijaosto (pj. Jorma Jalava) sekä verojaosto (pj. Ville Puumalainen)³¹. Verojaosto joutui laatimaan mm. selvityksen erillisverotukseen siirtymisestä.

Talousneuvosto sai 19. joulukuuta 1946 valmiiksi laatimansa ohjelman, TPO - lähiajan talouspoliittinen ohjelma³². Ohjelmassa luodaan aluksi katsaus [nykyiseen] tilanteeseen erikoisesti silmällä pitäen niitä tekijöitä, jotka ehkäisevät tuotannon nousua. Senjälkeen määritellään tuotanto- sekä hinta- ja palkkapolitiikassa noudatettavat periaatteet. Nämä periaatteet valtioneuvosto hyväksyi kaikkien noudatettaviksi 30.12.1946³³. Ohjelmassa esitetään myös eräitä toimenpiteitä sellaisten lähiajan talouspoliittisten tavoitteiden toteuttamiseksi, jotka käsittävät tuontipolitiikassa, investointi- ja luottopolitiikassa, työvoimapolitiikassa, hinta- ja palkkapolitiikassa sekä finanssipolitiikassa esiintyviä kysymyksiä. Päättyvään linnarauhavaiheeseen esitettiin palkkatuloista suoritettavien verojen alentamista.

Talousneuvoston sihteeristölle määrättiin lokakuussa 1946 annettavaksi toimitilat Pörsiklubin tiloista Fabianinkatu 14³⁴.

Elokuussa 1947 esittivät kuljetustyöntekijät korkeita palkankorotusvaatimuksia. Valtioneuvosto suostui, kuten se oli tehnyt maaliskuussakin, myöntämään näille 10 %:n palkankorotuksen³⁵. Koska tämä poikkesi olennaisesti TE-KO-ohjelman tarkoittamasta linnarauhasta pyysi puheenjohtajisto³⁶ ja neuvoston porvarilliset jäsenet³⁷ eroa jo syyskuussa 1947, vaikka kausi olisi jatkunut 31.12.1948 saakka. Puheenjohtajiston käydessä presidentti Paasikiven luona Paasikivi pohti sellaista mahdollisuutta, että kansantaloudellinen neuvottelukunta jatkaisi jollain tavalla talousneuvoston työtä³⁸. Talousneuvostolle myönnettiin ero 1.10.1947 lukien.

1.7 Teknilliset valiokunnat vuosilta 1947 ja 1948

Valtioneuvosto asetti ministeri Onni Hiltusen johdolla "kokonaisratkaisuministerivaliokunnan", talousasioita hoitavan ministerivaliokunnan. Tämän valiokunnan avuksi asetettiin valmistelemaan uutta palkkajärjestelyä "teknillinen valiokunta", jossa oli ns. puolueettomia jäseniä ja työmarkkinaosapuolten edustajia. Teknillisen valiokunnan jäsenet jakautuivat myös kolmeen vasemmistolaiseen ja kolmeen porvarilliseen jäseneseen.³⁹

Salkuttomaksi ministeriksi 19.8.1948 nimitetty Unto Varjonen määrättiin 20.8.48⁴⁰ osallistumaan valtiovarainministeriön työhön ja talousasioita hoitavan ministeri-valiokunnan johtoon. Ministeri Varjosen aikana teknillinen valiokunta pyrki valmistelemaan myös vakauttamisohjelmaa.

1.8 Yleisohjelmakomitea vuonna 1949

Valtioneuvosto asetti 4.2.1949⁴¹ Sakari Tuomiojan johtaman Yleisohjelma-komitean, jonka tehtävänä oli laatia taloudellinen yleisohjelma ja tehdä ehdotuksia ajankohtaisten taloudellisten pulmakysymysten ratkaisemiseksi. Mietintö (Kom.miet. 1949:7)⁴² valmistui 28.5.1949. Yleisohjelmakomitean varapuheenjohtajana oli Klaus Waris ja sihteerinä Reino Rossi.

Yleisohjelmakomitealla oli 6 jaostoa: maatalousjaosto, asuntotuotanto- ja vuokrajaosto, teollisuusjaosto, säännöstelypoliittinen jaosto, valtion talous- jaosto ja rahapoliittinen jaosto.

1.9 Vuonna 1951 asetettu Talouspoliittinen suunnitteluneuvosto

Kun vuonna 2.5.1951 oli solmittu linnarauha, asetettiin sen edellyttämällä tavalla talouspoliittinen suunnitteluneuvosto, jonka kanslia sijoitettiin kansantalousosaston yhteyteen.⁴³

Neuvoston tehtäväksi määriteltiin käsitellä hallituksessa valmisteltuja suunnitelmia toimenpiteiksi taloudellisten olojemme tervehdyttämiseksi ja hintojen ja palkkojen välisen tasapainon saavuttamiseksi sekä yhteistoiminnassa hallituksen kanssa valmistaa yksityiskohtainen pitkän tähtäimen talouspoliittinen ohjelma.

Linnarauhasopimuksessa tarkoitetun vakauttamisohjelman hyväksymisen jälkeen syksyllä 1951 talouspoliittinen suunnitteluneuvosto ryhtyi laatimaan yksityiskohtaista pitkän aikavälin talouspoliittista ohjelmaa. Vakauttamisohjelman⁴⁴ tarkoituksena oli inflaation pysäyttäminen, taloudellisen tasapainon saavuttaminen sekä siten ajan ja mahdollisuuksien varaaminen pidempää ajanjaksoa koskevien taloudellisten ja talouspoliittisten suunnitelmien harkinnalle. Luonnos talous- ja työllisyysohjelmaksi valmistui huhtikuussa 1952. Siitä muotoutui uusi luonnos talouspolitiikan perusohjelmaksi⁴⁵ marraskuussa 1952.

Suunnitteluneuvostossa oli jaostoja:

- työvaliokunta (Aura pj, Tervo, Virolainen, Sumu, Simonen, Korpela, Karikoski, Antikainen ja Olin)
- työllisyysjaosto
- kansantaloudellisen periaateselvityksen laatimista varten asetettu asiantuntijatoimikunta ("Wariksen toimikunta")
- maatalouden hintatoimikunta ("Pihkalan toimikunta")
- hintavalvonnan tehostamistoimikunta
- valtion menojen supistamiskomitea
- palkkasäännöstelytoimikunta

- viljakomitea
- valtiontaloudellinen teollistamistoimikunta
- metsätyövoiman tarpeen vähentämistoimikunta
- huoneenvuokralakijaosto
- vientisuhdannejaosto
- syrjäseutujen käyttämättömien metsävarojen toimikunta
- investointitoimikunta ja investointineuvosto

Kun suunnitteluneuvostossa oli syntynyt vaikeuksia, työvaliokunta julkaisi sen perusohjelmaluonnoksen. Pääministeri Kekkonen pyysi Auraa ja Törnqvistiä laatimaan ohjelman kustannustason alentamiseksi ns. A-T-ohjelman. Sen vuodettua julkisuuteen pääministeri antoi oman K-ohjelmansa kesäkuun 1953 alussa.⁴⁶

Suunnitteluneuvosto päätti työskentelynsä jo vuonna 1952, mutta elokuussa 1954 se kutsuttiin koolle vielä perusohjelman⁴⁷ lopullista hyväksymistä varten. Suunnitteluneuvosto katsoi työnsä samalla päättyneeksi.

1.10 Talousneuvosto vuonna 1954 sekä sen seuraaja vuodelta 1957

Edellä selostetun perusohjelman mukaan tulisi pysyväistää talouspoliittinen suunnittelu-toimisto, joka toimisi valtiovarainministeriön kansantalousosaston tiloissa. Valtioneuvoston 9.9.1954⁴⁸ tekemän päätöksen mukaiset talousneuvoston tehtävät olivat hyvin samantapaiset kuin hieman myöhemmin annetussa asetuksessa olevat tehtävät. Asetuksen antamisen jälkeen, 13.1.1955 sama talousneuvosto asetettiin asetuspohjaisesti⁴⁹.

Talousneuvosto käsitteli jo vuonna 1954 hinta- ja palkkatason vakaana säilyttämistä, palkkasäännöstelyn ja maataloustulon vakauttamisjärjestelmän uudistamista, viennin suhdannevarausjärjestelmää, taloudellista tilannetta rahanarvokysymyksen kannalta ja sen edellyttämiä rahapoliittisia toimenpiteitä. Talousneuvosto teki käsittelemiään asioita koskevia ehdotuksia valtioneuvostolle.⁵⁰

Joulukuussa annettiin asetus talousneuvostosta ja talouspoliittisesta suunnittelutoimis-tosta (A 538/54;30.12.1954). Asetuksen mukaan valtion talouspoliittisten tehtävien hoitoon liittyvien kysymysten valmistelua varten asetetaan valtioneuvoston ja lähinnä valtioneuvoston kanslian alainen talousneuvosto sekä sen avuksi väliaikaisena toimiva talouspoliittinen suunnittelutoimisto.

Talousneuvoston toimikausi oli kaksi vuotta. Jäseniä oli puheenjohtajan lisäksi vähintään 10 ja enintään 14. Näistä kahden tuli olla valtioneuvoston jäseniä. Muiden tuli olla jäsenmäärältään tai muutoin alaa parhaiten edustavien taloudellisten järjestöjen, laitosten tai virastojen edustajia.

Talousneuvoston tehtävänä oli asetuksen mukaan:

1) seurata taloudellisten olojen kehitystä sekä käsitellä ja valmistella toimenpiteitä, joilla voidaan edistää:

- sisäisen rahataloudellisen tasapainon säilyttämistä;
- korkean ja tasaisen työllisyyden ylläpitämistä;

- tuotannon kohottamista ja tuotantokustannusten alentamista ja maamme luontaisia edellytyksiä vastaavan tuotannon suuntautumista;
 - tuotannon tulosten ja elintason kohoamisen oikeudenmukaista jakaantumista; ja
- 2) antaa lausuntoja valtioneuvostossa käsiteltävinä olevista asioista ja suorittaa muita valtioneuvoston mahdollisesti antamia tehtäviä.

Talousneuvostolla oli oikeus perustaa jaostoja ja valita niihin asiantuntijoita lisäjäseniksi sekä ottaa valtioneuvoston määräämän sihteerin lisäksi muita sihteereitä.

Talouspoliittisen suunnittelutoimiston tehtävänä oli:

- 1) laatia talousneuvostolle selvityksiä ja valmistella neuvoston tehtäviin kuuluvissa kysymyksissä toimenpide-ehdotuksia;
- 2) toimia talousneuvoston kansliana ja suorittaa muita talousneuvoston antamia tehtäviä;
- 3) seurata taloudellista kehitystä ja taloudellista tutkimusta sekä talouspoliittisten toimenpiteitten toteuttamista; sekä
- 4) olla yhteistoiminnassa taloudellisten järjestöjen ja laitosten piirissä taloudellista tutkimus- ja selvitystyötä suorittavien elinten kanssa.

Ennen kuin neuvoston ensimmäinen kaksivuotiskausi päättyi, sen ensimmäiseksi puheenjohtajaksi määrätty Aura oli tyytymätön neuvoston ja hallituksen välisiin suhteisiin. Talousneuvoston oma-aloitteinen puuttuminen talouspoliittisiin asioihin ärsytti hallitusta jo ennen vuoden 1956 yleislakkoa. Auran mukaan hallitus ei informoinut neuvostoa siitä, mitä se teki neuvoston esityksille. Myöskään tärkeimpiä talouspoliittisia ratkaisuja neuvosto ei saanut valmisteltavakseen eikä hallitus antanut tietoa omista suunnitelmistaan. Aura erosi 31.10.1956.⁵¹

Talousneuvosto asetettiin uudelleen 28.1.1957⁵² ja sen puheenjohtajaksi määrättiin osastopäällikkö Gunnar Korhonen. Talousneuvosto jätti vuoden 1957 aikana mm. ehdotuksen ulkomaankaupan säännöstelyä koskevien valtuuksien rajoittamisesta, eräiden verolakien muuttamisesta sekä vuoden 1958 aikana investointien laajuutta ja rakennetta koskevan mietinnön ja esityksen palkkatilastojen uudistamisesta. Talousneuvoston toimiajan umpeutuessa jaostot olivat saaneet työnsä päätökseen paitsi 12.5.58 asetettu pohjoismaisia yhteismarkkinoita käsittelevä jaosto, joka ei ollut kokoontunut lainkaan. Neuvostoa ei kutsuttu koolle enää vuoden 1959 alussa.⁵³

Neuvoston työkyky oli alkanut laskea yleislakon jälkeen ja sen asema heikentyä. Huhtikuussa mm. jäsen Korpela (MTK) esitti neuvoston lakkauttamista tarpeettomana. Puheenjohtaja ilmoitti jäsenille, "että seuraavan kokouksen esityslistalle on aiheellista ottaa kysymys talousneuvoston toiminnan lopettamisesta".⁵⁴ Kokemukset Länsi-Euroopasta osoittivat, että parempaa organisaatiomuotoa yksityisen sektorin ja julkisen sektorin päätöksentekijöiden yhteistyön toteuttamiseksi ei ollut löytynyt.

Vuoden 1959 alussa ei talousneuvostoa enää asetettu, vaan sen tilalle asetettiin talousohjelmakomitea.

Talousneuvoston apuna oli talouspoliittinen suunnittelutoimisto, joka lakkautettiin vuonna 1960. Suunnittelutoimiston toimistopäällikön ja apulaistoitimistopäälliköt määräsi talousneuvoston esityksestä valtioneuvosto.

1.11. Vuonna 1959 asetettu Talousohjelmakomitea

Talousohjelmakomitean (asetettu 18.4.1959) tehtävänä oli laatia vuoden 1959 loppuun mennessä luonnos lähivuosien tuotantopoliittiseksi ohjelmaksi. Ohjelmassa tuli kiinnittää huomiota silloiseen, osittain alueelliseen alityöllisyyteen sekä läpi 1960-luvun kestäväksi arvioituun työkykyisen väestön jatkuvaan kasvuun.⁵⁵ Ohjelma tuli hahmotella työtilaisuuksien lisäämiseksi eri elinkeinohaarojen piirissä tarjolla olevien tuotantomahdollisuuksien tasasuhtaista hyväksikäyttöä silmälläpitäen sekä määrittelemällä valtiovallalle tästä aiheutuvat talouspoliittiset tehtävät, ottaen huomioon myös suhdanepoliittiset ja finanssinäkökohdat.

Komitean puheenjohtajana oli Eino Saari ja pääsihteerinä 3.12.1959 asti Allan Kankunen sekä hänen jälkeensä Jussi Linnamo.

Komitea laati nopeasti osamietinnön talousneuvostosta (kom.miet. 1959:47)⁵⁶, jossa käsiteltiin talousneuvoston kaltaisen elimen ohella taloudellisen tutkimuksen ja talouspolitiikan kehittämiseen kuuluvia muitakin organisaatiokysymyksiä kuten investointineuvottelukunnan asettamista VM:n yhteyteen, erityisen riippumattoman taloudellisen tutkimuslaitoksen perustamista sekä taloustilastojen täydentämistä.

Komitea ehdotti, että hallituksen avuksi asetettaisiin pysyväinen, eri järjestöjen ja elinkeinonalojen edustajista kokoonpantu neuvoa-antava talouspoliittinen elin. Komitean ehdotus laiksi valtion taloudellisesta tutkimuslaitoksesta ei asiallisesti poikkea paljontaan nykyisestä VATT:ia koskevasta laista.

Komiteassa valmisteltiin myös muistio "Suomen kansantalouden kasvumalli ja eri elinkeinohaarojen kasvuvauhdin laskeminen". Muistion laatijoina olivat komitean jäsenet Wahlbeck, Linnamo ja Laurila.

Komitean II osamietintö, Tuotantopoliittinen ohjelma, valmistui huhtikuussa 1960 (Kom.miet. 1960:9)⁵⁷. Tuotantopoliittisen ohjelman mukaan taloudellinen kasvu ja korkea työllisyys voidaan saavuttaa vain siten, että 1) luodaan tuotantotoiminnalle suotuisat edellytykset ja 2) yrittäjät omatoimisesti käyttävät hyväkseen näitä edellytyksiä. Komitea piti mm välttämättömänä, että hankitaan Suomelle ne edut, jotka kuuluvat EFTAn jäsenmaille niiden keskinäisessä ulkomaankaupassa.

1.12. Talousneuvosto vuonna 1962

Karjalaisen hallitus asetti 7.6.1962⁵⁸ Talousneuvoston vuodelta 1954 olleen asetuksen nojalla. Kun sen kaksivuotinen toimikausi umpeutui asetettiin 4.6.1964 uusi neuvosto. Joulukuussa 1964 valmistui neuvoston pitkän tähtäimen talouspoliittinen kasvuohjelma, "Talousneuvoston mietintö lähivuosien kasvupolitiikasta" (Kom.miet 1964:A 16)⁵⁹. Ohjelma oli malliperusteinen ja malli oli laadittu neuvoston tutkimusjaostossa, jonka puheenjohtajana oli Reino Rossi ja sihteerinä Kauko Mannermaa. Mallin kehittäely oli lähinnä Linnamon ja Mannermaan käsialaa.

Kasvupolitiikkaa voidaan saavuttaa vain tulopolitiikan avulla. Ilmaisu tulopolitiikka on tässä tuotu keskusteluun ja talousneuvosto määritteli tulopolitiikan julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyöksi.

Tätä seuraa sitten voimassaolevan lain mukainen neuvosto vuonna 1966.

2. Nykyisen Talousneuvoston perustamiseen johtaneet esitykset

2.1 Mietintö kasvupolitiikasta

Talousneuvoston mietintö lähivuosien kasvupolitiikasta (Kom.miet. 1964:A 16)⁶⁰ suositti mm. eri tulonsaajaryhmien tulonmuodostukseen liittyvien kysymysten käsittelemistä yhdenmukaisesti erityisessä tulopoliittisessa neuvotteluelimessä. Tulopoliittisena neuvotteluelimenä voisi mahdollisesti toimia Talousneuvosto. Tämän elimen tulisi käsitellä etenkin palkkapolitiittisten kysymysten päälinjoja, maatalouskysymystä, raaka-puun markkinakysymyksiä, pääomatulojen muodostumista sekä yleistä hinnanmuodostumista ja hintapolitiikkaa. Palkkapolitiikan niveltäminen kasvuhakuiseen talouspolitiikkaan voisi tapahtua vain sillä edellytyksellä, että julkisen vallan verotus- ja tulonsiirtopolitiikka on johdonmukaista ja sopusoinnussa pitkäjänteisen kasvupolitiikan kanssa.

Talousneuvoston puheenjohtajaksi tuli nimetä valtioneuvoston jäsen, jonka toimialaan kuului pitkän tähtäyksen suunnittelutyö. Lisäksi pitkän tähtäyksen talouspolitiikkaan liittyvän suunnittelutyön edellyttämien valmistelu- ja selvitystehtävien suorittamista sekä siihen liittyvän tutkimustoiminnan organisoimista ja koordinoimista varten tuli talousneuvoston sihteeristöstä muodostaa pysyvä valtion virkakoneistoon liitettävä elin.

Tulopolitiikan suuntaviivojen hahmottaminen ja pitkäjänteisen kasvupolitiikan vaatimukset huomioon ottava tulopolitiikan kriteerien täsmentäminen olisivat keskeisiä suunnitteluelimen työssä. Tulopoliittisella neuvotteluelimellä tulisi olla käytettävissään mahdollisimman hyvät selvitykset mm. vallitsevista taloudellisista oloista ja kansantalouden kasvunäkymistä. Kaikilla työhön osallistuvilla ryhmillä tulisi lisäksi olla luottamus suoritettuihin selvityksiin sekä vakaa pyrkimys kaikkia tulonsaajaryhmiä pitkällä tähtäyksellä hyödyttävien kokonaisratkaisujen etsimiseen.

Talousneuvoston suosituksia käsiteltiin valtioneuvostossa ja valtioneuvosto määräsi tulopoliittisten kysymysten selvittelyn ja käsittelyn talousneuvoston tehtäväksi. Ensimmäinen toimenpide oli asiantuntijalausunnon pyytäminen tulopoliittisen tutkimuksen suorittamisesta sekä tämän kysymyksen piiriin kuuluvien ongelmien kartoittamisesta. Tutkimuksen laatijat, tohtorit Helelä ja Paunio, jättivät ensin alustavan mietintönsä toukokuussa 1965 ja lopullisen lausuntonsa elokuussa⁶¹. Talousneuvostoa kehoitettiin suorittamaan yleinen tutkimus tulonjakotapahtumasta sekä hintojen ja palkkojen määrätymisestä ja hahmottelemaan tulopolitiikan suuntaviivoja.

Tämän jälkeen asetettiin tulopoliittinen tutkimusryhmä, joka jätti tulopolitiikkaa koskevan tutkimuksen jäsentelyluonnoksen jo marraskuussa 1965⁶². Mietinnössä tuli eritellä tulopolitiikan sisältöä sekä selvittää tulopoliittisessa keskustelussa käytettäviä käsitteitä, suorittaa tulojen muodostusta ja jakaantumista koskeva kuvaus, selvittää

tulopolitiikassa käytettävissä olevia keinoja sekä päätyä suosituksiin Suomessa noudatettavasta tulopolitiikasta.

Joulukuussa 1965 talousneuvosto käsitteli tätä jäsentelyä ja tutkimusryhmän tehtäväksi annettiin jäsentelyn mukaisen mietintöluonnoksen laadinta. Tämän lokakuussa 1966 laaditun luonnoksen valmistuttua talousneuvosto laati mietintönsä tulopolitiikan kehittämisestä tammikuussa 1967 (Kom.miet. 1967:B 1)⁶³.

Talousneuvoston suositusten mukaisesti tulopoliittinen neuvottelutoiminta olisi aloitettava valtiovallan ja etujärjestöjen välillä [jo vuoden 1967 aikana]. Neuvottelut tulisi käydä toistaiseksi talousneuvoston toimesta. Talousneuvosto voisi kutsua tulopoliittisiin neuvotteluihin myös sellaisten tulonsaajaryhmien edustajia, joilla ei ole pysyvää edustusta talousneuvostossa.

Tulopoliittisten tilannearvioiden laatiminen tulisi suositusten mukaan vakiinnuttaa. Tätä varten tulisi perustaa erityinen asiantuntijaryhmä, joka valmistaisi tarvittavat tulopoliittiset tilannearviot. Tämän asiantuntijaryhmän olisi pitänyt koostua talousneuvoston sihteeristön, VM:n kansantalousosaston, Suomen Pankin [taloustieteellisen tutkimuslaitoksen] ja Tilastokeskuksen edustajista. Etujärjestöjen taloudelliset asiantuntijat olisivat kiinteässä yhteydessä asiantuntijaryhmään.

Kun talousneuvoston sihteeristön [nykyisen henkilökunnan] päätehtävänä on pitkän ajan kehitysarvioiden laatiminen, merkitsisi neuvottelutoiminnan keskittäminen sihteeristön tehtävien laajentumista. Tulopoliittisen tutkimusryhmän suosituksissa asiantuntijaryhmän tuli valmistaa neuvotteluja varten tilannearviot kaksi kertaa vuodessa. Lisäksi [talousneuvoston sihteeristöön] tuli perustaa uusi tutkijan virka erityisesti tulopolitiikan tutkimusta varten.

2.2 Hallituksen esitys Talousneuvostosta

Kasvupolitiikka-mietinnön suosituksia hallitus käsitteli mm. 4.2.1965⁶⁴ sekä jatkoi talousneuvostossa alkanutta tulopolitiikan selvittelyä. Hallitus antoi syksyllä esityksen (HE 103/1965; 17.9.1965) laiksi talousneuvostosta ja talousneuvoston sihteeristö pysyväistettiin. Talousneuvoston tehtävät määriteltiin laissa vain lyhyesti, koska valtioneuvoston tuli kulloinkin päättää talousneuvostolle annettavista toimintatavoitteista. Talousneuvoston yleisenä tehtävänä on perusteltujen toimenpidesuosituksen esittäminen siitä, miten maamme taloudessa voitaisiin saavuttaa mahdollisimman nopea ja tasainen taloudellinen kasvu työllisyyden säilyessä korkeana, eri alueiden ja väestöpiirien elintason kohotessa tasapuolisesti, hintatason säilyessä vakaana ja maamme vaihtotaseen kehittyessä tyydyttävästi.

Asiallisesti laki (L 2/66; 14.1.1966 ja A 19/1966; 21.1.1966) talousneuvostosta, pl. sihteeristön sijoitus valtionhallintoon, on ennallaan. Marraskuussa 1969 annetulla lailla talousneuvoston sihteeristö järjestettiin uudelleen Taloudelliseksi suunnittelukeskukseksi maaliskuusta 1970 lukien.

2.3 Tulopoliitiikan kehittämistoimikunnan ehdotukset

Toukokuussa 1971 asetettu tulopoliitiikan kehittämistoimikunta (Kom.miet 1971:B 85)⁶⁵ ehdotti asetettavaksi tulopoliitiikan informaatiotoimikunnan, jonka välittömänä jatkona ovat asetetut tulopoliittiset selvitystoimikunnat; ne ovat vakiintuneet informaation tuotantopisteinä.

Toimikunta esitti lisäksi tulopoliitiikan koordinoitiryhmän asettamista. Siihen kuuluisi tulopoliittisen virkamiehen lisäksi yksi tai kaksi kansantaloudellisiin ja tulopoliittisiin kysymyksiin perehtynyttä päätoimista virkamiestä. Tätä ehdotusta ei sittemmin toteutettu. Lisäksi tulopoliittinen virkamies on poistettu käytettävissä olevasta välineistöstä.

Toimikunta ehdotti niinkään tulopoliittisen yhteyskomitean asettamista huolehtimaan neuvonpidosta tulopoliitiikan eri päätöksentekijäin välillä. Komiteassa hallituksen ja etujärjestöjen tuli esittää käsityksensä tulopoliittisista vaihtoehtoista ennen lopullista päätöksentekoa. Edellä mainitun koordinoitiryhmän tuli toimia yhteyskomitean sihteeristönä. Toimikunta pohti esittämänsä rakennelman ja talousneuvoston työn päällekkäisyyttä. Toimikunnan mielestä talousneuvostossa tehtävä työ täydentäisi informaatiotoimikunnan työtä. Tältäkään osin ehdotus ei johtanut toimenpiteisiin.

2.4 Asetettujen talousneuvostojen toiminnan painoalueet

2.4.1 Talousneuvosto vuosina 1966 - 1979

Uusi eduskuntavaalien jälkeen asetettu talousneuvosto asetti marraskuussa 1966 työryhmän laatimaan mietintöä kokonaistaloudellisen suunnittelun muotojen ja menetelmien kehittämisestä. Työryhmän mietintö "Kokonaistaloudellinen suunnittelu ja sen kehittäminen Suomessa. Talousneuvoston asettaman taloudellisen suunnittelun työryhmän mietintö"⁶⁶ valmistui 1968. Työryhmä hahmotteli kokonaistaloudellisen suunnittelun kehittämisohjelman. Työryhmä suositti luotavaksi järjestelmän, jossa kokonaistaloudellinen suunnittelu palvelee valtioneuvoston ja koko yhteiskunnan päätöksentekoa. Valtiovalta ja järjestöt pitäisivät yhteyttä talousneuvostossa. Vuotuiset tuloneuvottelut olisivat keskeisin yhteistyötahtuma.

Kesäkuussa 1968 perustettiin työmarkkina-, maataloustuottaja- ja kuluttajajärjestöjen sekä tutkimuslaitosten edustajista koostuva tulopoliittinen tutkimusryhmä laatimaan selvityksiä ja tilannearvioita. Ryhmän kokoonpano muistuttaa myöhempiä tulopoliittisia selvitystoimikuntia.⁶⁷

Talousneuvosto teetti sihteeristöllä myös keskipitkän aikavälin taloudellisia ennusteita. Vuonna 1967 se julkaisi arvion kansantalouden kehitysaloista vuoteen 1970 (Kom.miet 1967 B:72) ja vuonna 1969 Kansantalouden kehitysnäköaloja 1969 - 1973. Vuonna 1972 oli vuorossa Suomen kansantalouden kehitysmahdollisuudet vuoteen 1980.⁶⁸

Suomen metsä- ja puutalouden tuotantomahdollisuuksia vuosina 1970 - 2015 koskeva mietintö valmistui vuonna 1969. Talousneuvoston kilpailukykyjaoston raportti julkaistiin toukokuussa 1970. Vuonna 1971 julkaistiin mietinnöt työvoimapolitiikasta

(Kom.miet. 1971:B 8), rakenne- ja rahoituspolitiikasta Suomessa 1970-luvulla (Kom.miet. 1971:A 19) ja integraatiojaoston mietintö, vuonna 1974 mietinnöt kansainvälisestä integraatiosta, arvio Suomen kansantalouden reaalista kasvuedellytyksistä (Kom.miet. 1974:61) sekä aluetilinpidon loppuraportti. Talousneuvosto johti myös vuosien 1969-1973 kehitys- arvioiden laadintaa.⁶⁹

Talousneuvoston työssä 1960-luvun lopulla korostui taloudellinen ennustaminen ja mallin rakentaminen.

Seuraavan vuosikymmenen alussa talousneuvoston työ laajeni yhteiskuntapoliittisen suunnittelun suuntaan. Alettiin kehittää ns. elämisen laatua mittaavia sosiaali-indikaattoreita (Talousneuvosto: Elämisen laatu, 1972)⁷⁰ sekä soveltaa taloudellisia malleja alueelliseen suunnitteluun (Talousneuvoston aluejaosto: Kokonaistaloudellinen alueellinen tarkastelukehikko, 1972)⁷¹.

Syyskuussa 1970 päätettiin jatkaa työvoimapoliittisen jaoston toimintaa sekä asettaa tulopoliittisen selvitystyön jatkamiseksi tulopoliitiikan jaosto. Jaoston tehtävänä oli 1) arvioida tulopoliittisten ratkaisujen kokonaistaloudellisia vaikutuksia, laatia tulopoliittisia tilannearvioita ja seurata muutoinkin tulopoliittista kehitystä, 2) käydä keskuudessaan tulopoliittisten käsitteiden selkiintymiseen johtavaa keskustelua sekä 3) suorittaa tulopoliittista keskustelua palvelevia tutkimuksia ja selvityksiä.⁷² Tulopoliittisen informaatio toimikunnan mietinnön⁷³ jälkeen tulopoliittinen selvitystyö irroitettiin vuonna 1972 talousneuvoston piiristä.

Talousneuvoston sihteeristö, vuodesta 1970 taloudellinen suunnittelukeskus (TASKU) ulotti toimintansa yhteiskuntapoliittisen suunnittelun alueille ja alueelliseen suunnitteluun. Talousneuvosto syrjäytyi tulopoliittisesta päätöksenteosta. Työmarkkinajärjestöt ja poliittinen järjestelmä irtautuivat suunnitteluorganisaatiosta. Vastuu talouspoliittisesta suunnittelusta siirtyi yhä enemmän valtiovarainministeriölle. Seppo Tiihosen mukaan talousneuvostojen johtama suunnittelu menetti näin legitimitettiin. Talousneuvosto irtautui TASKUn esittämistä toimenpidesuosituksista. Tätä irrallisuutta Tiihonen pitää luonteenomaisena myös 1980-luvulla (Tiihonen, 1989 s.58)⁷⁴. Talousneuvoston rooli muuttui ja sen myötä sihteeristön tehtävätkin.

Kun talousneuvostot oli vuodesta 1966 alkaen asetettu kaksivuotiskausiksi, ei edellisen talousneuvoston toimikauden päätyttyä 6.7.1974 asetettukaan uutta talousneuvostoa⁷⁵. Uusi talousneuvosto asetettiin kuitenkin vuonna 1975. Se antoi TASKUn tehtäväksi valmistella inflaation torjuntaohjelman, josta syntyneen raportin pohjalta laaditun yleispiirteisen tavoitepaperin neuvosto käsitteli seuraavana vuonna. Talousneuvoston kannustamana TASKU käynnisti kansantalouden pitkän aikavälin kysymyksiä koskevan selvitystyön, jonka tuloksena valmistui julkaisu "Suomi 1990 - Kansantalouden kehittämismahdollisuudet" (1977). Selvityksiä laadittiin myös investointi- ja rahoituskysymyksistä, työaikakysymyksestä, eläkepolitiikasta, veropolitiikasta ja julkisen talouden rahoitusongelmista⁷⁶.

Vuonna 1977 asetettu seuraava talousneuvosto päätti järjestää OECD:n pitkän aikavälin kysymyksiä käsittelevän "Interfutures-projektin" seurantaseminaarisarjan. Vuonna 1978 talousneuvoston työskentely ei ollut kovinkaan aktiivista, eikä vuonna 1979 asetettu uutta talousneuvostoa⁷⁷.

2.4.2 Talousneuvosto vuosina 1980 -

Uusi talousneuvosto asetettiin 1.4.1980 alkavaksi toimikaudeksi. Nyt ei nimetty jäsenille varajäseniä. Talousneuvostosta muotoutui keskusteluforumi, jossa käsiteltiin lähinnä lyhyen ja keskipitkän aikavälin taloudellisesta kehityksestä laadittuihin arvioihin, vaihtoehtoisten toimenpidelinjojen sekä hallituksen suunnitelmiin liittyviä asioita. Keskusteluforumin luonnetta korostivat mahdollisuudet luottamuksellisiin keskusteluihin, koska varajäseniä ei oltu nimetty.⁷⁸

Vuonna 1981 valmistui pitkän ajan kuvaus "Suomi 1995 - kansantalouden kehittämisperusta", jota esiteltiin neuvostolle. Talousneuvostossa (1982-1983) jatkuivat edellisen talousneuvoston toimintatavat. Lisäksi järjestettiin Metsä 2000 - seminaari ja asetettiin 21.3.1983 jaosto laatimaan metsätalouden pitkän aikavälin kehittämissuunnitelmaa (Metsä 2000 -ohjelma).⁷⁹

Seuraavan talousneuvoston (1984-1985) tärkeimmät keskusteluaiheet liittyivät tulopoliittikkaan, verotuskysymyksiin, rahapolitiikkaan, työvoimakysymyksiin, hinta- ja kilpailupoliittisiin kysymyksiin sekä Metsä 2000 -ohjelman valmistumiseen 1985. Myös "Suomen kansantalouden kasvumahdollisuudet 1985 - 2000" ilmestyi tuona vuonna.⁸⁰

Edellisen talousneuvoston keskusteluteemojen lisäksi nousivat esiin 1986-1987 koulutus- ja tutkimuspoliittiset kysymykset, kokonaisverouudistuksen hahmottelu, väestön ikääntyminen sekä kauppapoliittiset näköalat. Syksyllä 1987 järjestettiin konferenssi aiheesta "Ihminen uudistuvassa työelämässä".⁸¹

Uuden talousneuvoston (1988- 1989) asialistalla olivat aikaisempien teemojen lisäksi osallistumisjärjestelmät, maatalouspolitiikka, Euroopan integraatio, kunnallistalous, teknologiaan liittyvät kysymykset sekä ympäristötalous. Eril-linen selvitystyö vaihtotaseen kasvavan alijäämän aiheuttamista ongelmista sekä tämän pohjalta suositeltavista toimenpiteistä valmistui keväällä 1989. Selvitystyön jatkoksi täydennettiin raporttia selvityksellä vientikehityksestä.⁸²

Vuonna 1990 valmistui raportti "Suomi 2005 - haasteiden ja varautumisen aika", jota käsiteltiin yhdesäs talousneuvoston kokouksessa. Elokuussa 1990 järjestettiin kansallinen ympäristökonferenssi, jossa kakikki talousneuvostossa edustettuina olevat tahot olivat edustettuina.

Taloudelliselle suunnittelukeskukselle muodostui oma tutkimuskeskusta lähentelevä rooli, mitä korosti VATT:n perustaminen lokakuussa 1990, ja talousneuvoston sihteeristön tehtävät suoritettiin muiden töiden ohella. Talousneuvoston luonteen muututtua sihteeristön tehtävät olivat luonteeltaan ad hoc-tyyppisiä selvityksiä.

3. TULOPOLITIIKAN INSTITUUTIOISTA ERÄISSÄ EUROOPAN MAISSA

3.1. Pohjoismaat

3.1.1. Norja

Kokonaistaloudellinen suunnittelu on Norjassa tapahtunut varsin kiintein muodoin. Hallitus on korostanut, että nopean taloudellisen kasvun ylläpitäminen ja hintatason nousun hillitseminen edellyttää hallituksen ja eri eturyhmien välistä tuloja koskevaa järjestelmällistä sovittelutoimintaa. Eturyhmien asenne tulopolitiikan kehittämiseen on ollut myönteinen. Työmarkkinajärjestöt ovat suostuneet neuvottelemaan palkkapolitiikan suuntaviivoista hallituksen edustajien kanssa. Hallituksen tulonjakopoliittinen tavoite ei ole saanut aina kaikkien työmarkkinajärjestöjen hyväksymistä. Joissakin tulopoliittisissa kiistakysymyksissä hallitus on joutunut turvautumaan lakimääräiseen välitysmenettelyyn.

Yhteistyöelimenä hallituksen ja suurimpien työmarkkinajärjestöjen välillä Norjassa toimii ns. kontaktivaliokunta (Kontaktutvalget) eli vuonna 1962 perustettu kontaktiryhmä. Ryhmän jäseninä toimivat pääministeri, valtiovarainministeri, kunnallisministeri, maatalousministeri ja kalastusministeri, työ- ja hallintoministeri, joka johtaa tulopoliittisia neuvotteluja valtion puolelta, sekä valtiovarainministeriön korkein virkamies, finanssineuvos. Pääministerin kansliaan on sijoitettu sihteeristötehtävät, ja pääsihteerinä toimii pääministerin kanslian osastopäällikkö.

Kontaktivaliokuntaan kuuluu kaksi edustajaa ammattiliittojen keskusjärjestö LO:sta ja elinkeinoelämän keskusjärjestö NHO:sta sekä yksi edustaja toimihenkilöjärjestöistä ja muista etujärjestöistä. Ne järjestöt, jotka eivät ole edustettuina, ovat esittäneet toivomuksensa mukaanpääsystä, mutta ryhmää ei ole haluttu kasvattaa liian suureksi. Kontaktivaliokuntaa ei ole asetettu millään säännöksellä, vaan hallituksen päätöksellä. Sillä ei ole päätösvaltaa ja sen mandaatti on rajattu. Kokoustiheys on tarpeen sanelema, vuosittain 2 - 4. Kokoon-tuminen tapahtuu hallituksen aloitteesta. Yleensä kokous pidetään ennen budjettiesityksen antamista sekä tammikuun lopussa, jolloin tarkastellaan kevään tulopoliittista yhteistyötä.

Kokoukset ovat luottamuksellisia eikä niistä valmistettavaa muistiota anneta julkisuuteen. Mitään referaatteja lehdistöä varten ei myöskään laadita.

Käsiteltäviä kysymyksiä ovat mm:

- talouspolitiikka kokonaisuudessaan
- työllisyyspolitiikka ja työmarkkinapolitiikka
- tulopolitiikka
- hintapolitiikka
- elinkeinopolitiikka.

Kontaktivaliokunnalla ei ole mitään osuutta enää siinä vaiheessa, jolloin tulopoliittiset neuvottelut ovat alkaneet.

Kontaktivaliokunnan lisäksi toimii ns. kontaktijärjestely. Sen johdossa on työ- ja hallintoministeri ja jäsenenä valtiovarainministeri sekä keskisuurten etujärjestöjen edustajat. Kontaktivaliokunta ja -järjestely ovat ainoat formalisoidut hallituksen ja etujärjestöjen yhteistyöelimet.

Näiden virallisten yhteistyömuotojen lisäksi hallituksen ja etujärjestöjen välillä on epävirallista yhteistyötä, johon osallistuvat myös suurimpien yritysten edustajat. Tällaisissa ad hoc -pohjalla tapahtuvissa kokouksissa käsitellään talouspolitiikkaa, elinkeinopolitiikkaa ja työllisyyttä.

Asiantuntijatasolla toimii kaksi ryhmää: tekninen laskentavaliokunta tulopoliittisia selvityksiä varten sekä maatalouden budjettilautakunta. Teknistä laskentavaliokuntaa johtaa tilastollisen keskustuomiston johtaja ja siinä ovat edustettuina valtiovarainministeriö, työ- ja hallintoministeriö sekä LO ja NHO. Se valmistaa raportteja talouden eri alojen kehityksestä, erityisesti tulopoliittisia neuvotteluja varten. Maatalouden budjettilautakunnassa ovat edustettuina maatalousministeriö ja maataloustuottajain järjestö. Lautakunta tekee teknisiä laskelmia.⁸³

3.1.2. Ruotsi

Ruotsissa sekä ammattiyhdistysten että työnantajain keskusjärjestöt ovat hallituksen tapaan korostaneet täystyöllisyyden ylläpitoa. Työmarkkinajärjestöt ovat kuitenkin suhtautuneet kielteisesti hallituksen ja etujärjestöjen välisen pysyvän tulopoliittisen neuvottelujärjestelmän luomiseen. Tätä on perusteltu siten, että maassa, joka on altis inflaatiolle ja jossa ulkomaisen kysynnän vaihtelujen vaikutuksia on vaikea tasapainottaa, "pidättyväisen" palkkapolitiikan harjoittaminen johtaisi työmarkkinajärjestöjen keskusjohdon arvovaltatappioihin.

Perusajatteluna on, että työmarkkinaosapuolilla on vapaiden neuvottelujen ja työehtosopimusten muodossa perusvastuu palkkojen ja muiden työehtojen kehityksestä sekä samalla vastuu siitä, että työrauha säilyy eikä palkkakehitys vaaranna kansantaloutta. Hallituksen virallista mukanaoloa ei ole toivottu ja lainsäädäntöön turvautumista työmarkkina-asioissa on pidetty varsin epäsuotavana keinona.

Viime vuosien huonon kehityksen johdosta on hallituksen toimesta kuitenkin ryhdytty kahteen merkittävään toimenpiteeseen. Lars-Erik Nicklassonin tehtäväksi annettiin laatia selvitys työmarkkinoiden pelisäännöistä ja ehdotuksia niiden parantamiseksi. Tämä selvitys (SOU 1991:13) valmistui helmikuussa 1991. Raportissa ehdotetaan perustettavaksi taloudellinen neuvosto, jonka tehtävänä olisi vuosittain tehdä neuvottelujen perustaksi kansantaloudellinen analyysi. Neuvostoon kuuluisi viisi työmarkkinaekonomistia (SAF, LO, TCO, SACO ja julkinen työnantaja) Neuvostoon halutaan ainoastaan työmarkkinaosapuolten edustajia, koska näin arvioidaan voitavan pienentää ennakkoodotuksia ja helpottaa neuvottelijoiden työtä. Hallituksen edustajien mukanaolo voisi helposti johtaa siihen, että neuvoston arvio koettaisiin katon sijasta lattiaksi, jolta neuvotteluissa ponnisteltaisiin ylöspäin. Raportissa ehdotetaan edelleen, että Tilastollisen keskustuomiston tehtäväksi annetaan laatia koko työmarkkinakentän kattava vertailukelpoinen palkkatilasto ja työmarkkinaosapuolet velvoitetaan antamaan tätä varten

tarvittavat tiedot. Raportissa ehdotetaan myöskin pysyvän valtakunnansovittelijan toimen perustamista.

Toisena toimenpiteenä on mainittava ns. Rehnbergin ryhmän toiminta pyrkimyksenä vakautussopimuksen aikaansaaminen, mutta työ on tätä kirjoitettaessa vielä kesken.

Hallituksen ja etujärjestöjen epäviralliset kontaktit ovat runsaita ja erilaiset muut viralliset neuvottelukunnat, työryhmät ym. yhteistoimintaelimet toimivat perinteisesti kolmikantaperiaatteella.

Ruotsin aikaisempaan tulopoliittiseen ongelmakenttään on tuonut lisäpulmia toimihenkilöiden ja virkamiesten järjestövoiman kasvu. Se on vähentänyt järjestelmän toimintakykyä ja muuttanut vallinneita käsityksiä neuvottelumenettelyn kehittämisen tarpeellisuudesta. Varsinaista tulopoliittista neuvottelujärjestelmää ei Ruotsissa ole. Tulopoliittinen tutkimustyö on kehitetty pitkälle ja palkkaneuvottelijoiden käytettävissä on tarkoituksenmukaista tilastoaineistoa tulojen kehityksestä ja taloudellisesta kehityksestä ylipäänsä.⁸⁴

Keskipitkän aikavälin ennusteiden laadintaan liittyvää selvittelytyötä ohjaavana eri eturyhmien yhteistoimintaelimenä toimi aikaisemmin elinkeinopoliittinen neuvosto, joka toimi valtiovarainministerin johdolla. Nytemmin tämä neuvosto on teollisuusministeriön alaisuudessa ja se on aivan äskettäin uudistettu. Neuvoston jäsenenä on kahden suurimman palkansaajajärjestön edustajat ja kuusi suurteollisuuden edustajaa. Neuvosto käsittelee kansainvälistymistä, infrastruktuurikysymyksiä, rahoitusta ja investointeja sekä EY-kysymyksiä. Neuvostoa arvioidaan uudistuneessa muodossaan hyvin tärkeäksi.⁸⁵

3.1.3. Tanska

Nykyisen tulopoliittisen organisaation keskeinen elin on Talousneuvosto (Det Økonomiske Råd), joka perustettiin vuonna 1962. Neuvostoon kuuluu 25 jäsentä, jotka edustavat eri etupiirejä, kuten ammattiyhdistysliikettä, työnantajia, maataloutta, virkamiehiä, teollisuutta jne. Neuvoston johdossa on riippumattomista jäsenistä kokoonpantu kolmimiehinen puheenjohtajisto, joka voi Neuvostossa käydyn keskustelun perusteella antaa omalla vastuullaan lausuntoja hallitukselle.

Talousneuvoston perustarkoituksena oli luoda etujärjestöjen keskuuteen paremman yhteisymmärryksen ilmapiiri sekä niveltää suunnitelmallisempi tulopolitiikka raha- ja finanssipolitiikkaan. Kokemukset kuitenkin osoittivat, että tälle tutkijoista koostuvalle asiantuntijaelimelle ei sopinut aloitteentekijän rooli, mistä syystä siitä kehittyi ajan mittaan yhteiskunnan taloudellista tilaa pohtiva keskusteluforumi.

Yhteiskunnan muuttuessa 1970- ja 1980-luvuilla voitiin myös todeta, ettei enää ollut samaa talouden ja tulopolitiikan vuorovaikutusta kuin talousneuvoston alkuaikoina, jolloin toiminta kansallisen palkkakehityksen seuraamisen ohella oli keskittynyt maataloussektorin rakenneongelmien analysoimiseen ja tukijärjestelmien kehittämiseen.

Tanskan talouden sopeutuessa Länsi-Euroopan integraatioon ja kansainväliseen talouteen ovat Tanskan mahdollisuudet harjoittaa itsenäistä talouspolitiikkaa tuntuvasti vähentyneet. Samalla tulopolitiikan seuraaminen edellyttää talouselämän laajempaa tuntemusta niin kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla.

Vaikka talousneuvosto 1980-luvulla keskittyi pohtimaan työllisyyden ja palkkakehityksen välisiä suhteita löytääkseen tällä loholla talouden kannalta optimaaliset ratkaisut, niin sen työn luonteeseen kuuluu nykyään kehityksen seuraaminen myös EY:ssä sosiaalipolitiikan, raha- ja pääomamarkkinoiden sekä ulkomaisen luottotoiminnan alalla.

Samalla on kansainvälinen raha- ja finanssipolitiikka Euroopan integroitumisen seurauksena voimakkaasti kytketty tulopoliittiseen keskusteluun. Tanskan valuuttakurssipolitiikka on muuttunut kiinteäkurssipolitiikaksi Euroopan rahajärjestelmässä (ERM/EMS). Kruunun arvo suhteessa dollariin on noussut, mikä vaikuttaa kielteisesti maan kilpailukykyyn. Hintakehitys on tullut riippuvaiseksi maailmanmarkkinahinnoista sekä kansainvälisistä valuuttamarkkinoista.

Hinta- ja palkkakehityksen muuttuminen OECD:n keskiarvoja alhaisemmaksi ja työttömyyden nousu keskitasoa korkeammaksi heijastaa talousneuvoston arvion mukaan prioriteettien muuttumista Tanskan taloudessa viime vuosina.

Talousneuvosto kokoontuu kahdesti vuodessa. Kokousten jälkeen asiantuntijoiden ennusteet Tanskan talouden tilasta julkaistaan "viisaiden miesten" raporttina. Ennusteiden runsas käsittely mm. tiedotusvälineissä osoittaa, että talousneuvostolla on edelleen merkittävä osuus talouspoliittisessa keskustelussa.

Työmarkkinoiden keskusjärjestöjen asema on merkittävä kuten Norjassakin⁸⁶.

3.2. Muut maat

3.2.1. Alankomaat

Maailmansodan päättymisen jälkeen Alankomaiden talouspolitiikan tärkeimpiä tehtäviä olivat täystyöllisyyden ja hintojen vakavuuden säilyttäminen sekä viennin kehittäminen ja tuotantokapasiteetin laajentaminen. Näiden tavoitteiden katsottiin edellyttävän kokonaiskysynnän rakenteen muuttamista viennin ja investointien eduksi kulutuksen kustannuksella. Jotta hintatason vakavuus säilyisi ja samalla saataisiin aikaan toivottu muutos kansantalouden rakenteessa, pyrittiin muuttamaan tulonjakoa siten, että palkansaajien osuus kansantulosta supistuisi. Tämän katsottiin kuitenkin olevan mahdollista vain siinä tapauksessa, että valtiovallalla oli viime kädessä täydet valtuudet päättää palkoista, palkkarakenteesta ja hinnoista.

Sääntöstelypolitiikka rakentui kuitenkin hyvin organisoidulle tulopoliittiselle neuvottelumenettelylle. Tärkeitä tuloratkaisuja edelsivät hallituksen ja eturyhmien keskeiset sovittelut.

Tulopolitiikan korkeimpana virallisena elimenä toimi pitkään sosiaaliministeriön alainen sovittelukollegio (College van Rijksbemiddelaars). Sillä oli lailla säädetyt valtuudet päättää palkoista ja muista työehtosopimuksiin liittyvistä asioista.

Vuonna 1950 perustettiin Talousneuvosto (Sociaal-Economische Raad, SER). Sen tehtävänä on toimia hallituksen neuvonantajana ei vain taloudellisissa ja sosiaalisissa, vaan myös tulopoliittisissa kysymyksissä. Tulopoliittista sovittelutoimintaa ryhdyttiin nyt hoitamaan myös valtiovallan ja etujärjestöjen keskeisissä yhteisneuvotteluissa. Talousneuvoston 45 jäsenestä kolmannes edustaa valtiovaltaa, kolmannes työntekijöitä ja kolmannes työnantajia.

Kokonaistaloudellisesta suunnittelusta vastuussa oleva Suunnitteluvirasto (Centraal Planbureau) voidaan myös mainita eräänä tulopoliittisen koneiston osana, koska sen antamat vuosittaiset taloudellista tilannetta koskevat raportit ja toisinaan myös talouspoliittiset suositukset ovat olleet esillä tulopoliittisissa neuvotteluissa ja vaikuttaneet niiden luonteeseen.

Alankomaiden tulopolitiikan aikaisempi menestyksellisyys näyttää rakentuneen poikkeuksellisten taloudellisten vaikeuksien luomalle rakentavalle sovitteluhengelle.⁸⁷

3.2.2. Englanti

Englannin työmarkkinajärjestelmä on voimakkaasti desentralisoitunut. Työehtosopimuksiin liittyvän neuvotteluorganisaation tehottomuuteen taas näyttää myös vaikuttavan työmarkkinoiden keskusjärjestöjen riittämätön vaikutusvalta jäsenistöönsä. Keskusjärjestöt ovat ottaneet tästä syystä varovaisen kannan tulopolitiikan kehittämiseen. Vuodesta 1962 työmarkkinajärjestöt suostuivat kuitenkin toimimaan National Economic Development Council'issa, NEDC, (jäljempänä neuvosto).

Neuvosto koostuu 6 kabinetin taloutta lähinnä olevasta jäsenestä, 6 TUC:n (Trade Union Congress) ja 6 CBI:n (Confederation of British Industry) edustajasta sekä Englannin Pankin pääjohtajasta ja valtiovarainministerin kutsumista riippumattomista jäsenistä. Neuvosto kokoontuu neljännesvuosittain joko valtiovarainministerin, kauppa- ja teollisuusministerin tai työvoimaministerin johdolla.

Tärkein työ tehdään 18 sektoriryhmässä tai työryhmässä, joiden toimintaa neuvosto seuraa ja ohjelmoi. Kussakin kokouksessa keskitytään yhteen komiteaan ja sen työhön. Sektoriryhmien ja työryhmien johdossa ei ole, toisin kuin neuvostossa, hallituksen edustajia, vaan teollisuusjohtajia tai ammattiyhdistysjohtajia tai kansalaisina komiteoiden johdossa kunnostautuneet. Sektoriryhmien ja työryhmien käytännön työskentelyä valvoo komitea, joka koostuu NEDO:n (National Economic Development Office) pääjohtajasta (pj.), valtiovarainministeriön kansliapäälliköstä, CBI:n toimitusjohtajasta ja TUC:n pääsihteeristä.

NEDO palvelee neuvostoa ja sektoriryhmiä ja työryhmiä. NEDO:ssa on pääjohtajan apuna teollisuuskysymyksiin, talouskysymyksiin ja työvoimakysymyksiin erikoistuneet johtajat. NEDO harjoittaa tutkimustoimintaa ja neuvontatoimintaa sekä konsultoi työnantajien ja ammattiyhdistysliikkeen kesken. NEDO järjestää korkeatasoisia semi-

naareja ja konferensseja. Julkaisujen määrä on vuosittain noin 80. Samoin järjestetään 4 kansallista tapahtumaa ja noin 40 sektoritasoista konferenssia. Sekä neuvoston että NEDO:n toimintaan ollaan eri tahoilla hyvin tyytyväisiä.⁸⁸

3.2.3. Itävalta

Itävallalle ovat ominaisia erikoislaatuiset poliittiset ja institutionaaliset olosuhteet, joiden vaikutus näkyy koko julkisessa elämässä ja siten myös tulopoliittisessa toiminnassa. Maassa on sodan jälkeen ollut kaksi voimakasta puoluetta, konservatiivit (Österreichische Volkspartei) ja sosialistit (Sozialistische Partei Österreichs), joiden yhteinen kannatus on 75 prosenttia äänestäjäkunnasta ja jotka ovat suunnilleen yhtä voimakkaat. Toisin kuin yleensä kaksipuoluejärjestelmissä, ko. puolueet ovat muodostaneet sodan jälkeen hallituskoalition ja tämä yhteistoiminta on luonnehtinut koko sodanjälkeistä politiikkaa. Talouspolitiikka ja tulopoliitiikka on muodostunut jatkuvaksi sarjaksi kompromisseja. Toinen Itävallalle luonteenomainen piirre on taloudellisten eturyhmien organisaatio. Itävallassa on kolme ns. kamarina, jotka koskevat teollisuutta ja kauppaa, maataloutta ja palkansaajia. Jokaisen tulonsaajan, virkamiehiä ja vapaan ammatin harjoittajia lukuunottamatta, on lain mukaan kuuluttava johonkin näistä kamareista. Kamarien tehtävänä on mm. esittää ehdotuksia lainsäädäntöelinten hyväksyttäväksi. Samoin niillä on velvollisuus esittää mielipiteensä toimikenttäänsä liittyvistä lakiesityksistä. Palkansaajien kamarin rinnalla toimii vapaaehtoiseen jäsenyyteen perustuva ammatillinen keskusjärjestö ÖGB (järjestäytymisaste noin 60 %), jolla on kiinteät suhteet tähän kamariin. Tämänlaatuinen poliittinen ja ammatillinen organisaatio on johtanut keskitettyyn hinta- ja palkkapoliittikkaan, joka on ollut viime kädessä valtiovallan sanelemaa.

Hallituksen ja etujärjestöjen välisen yhteistyön, ns. Sozialpartnerschaft, katsotaan vaikuttaneen myönteisesti Itävallan vakaaseen talouskehitykseen. Hallituksen ja etujärjestöjen yhteistyöelin on pariteettinen komissio (Die paritätische Kommission für Lohn- und Preisfragen), joka on toiminut vuodesta 1957. Komission toiminta ei perustu mihinkään lakiin tai kirjallisiin sopimuksiin. Komissio kokoontuu kerran kuussa. Siinä on 12 jäsentä: liittokansleri, kolme muuta ministeriä ja kaksi edustajaa kustakin neljästä etujärjestöstä. Komissiossa on alavaliokuntia, ja esimerkiksi hinnankorotussuunnitelmat tuodaan ensin hintavaliokuntaan, joka päättää neuvotteluluvasta. Sosiaalipartnereiden neuvottelemat hinnan- ja palkankorotukset ja tosiasiallisesti muutkin talouspoliittiset päätökset ovat herrasmiessopimuksia. Kukin osapuoli vastaa sovitun toteuttamisesta omalla sektorillaan; mitään toimeenpanomekanismia ei ole.

Sosiaalipartnereiden yhteistyötä ei mikään osapuoli tai puolue aseta kyseenalaiseksi eikä uudistussuunnitelmia ole. Yhteistyön toista osapuolta, kamareita kohtaan on kuitenkin viime aikoina esitetty kritiikkiä. Viime parlamenttivallien jälkeen nimitetyn hallituksen työohjelmassa pidetään kamarien uudistamista tärkeänä mm. demokratisoimalla päätöksentekoa, lisäämällä informaatiota ja jäsenten vaikutusmahdollisuuksia ja tehostamalla varojen käytön kontrollia. Pakkojäsenyydestä ei ole tarkoitus luopua eikä järjestelmää sinänsä muuttaa.

Jos Sozialpartnerschaft-järjestelmää ei olisi, valito joutuisi ottamaan itselleen uusia tehtäviä; nyt eturistiriitojen sovittelu tapahtuu pitkälti hyvin monenlaisia aloja edustavien kamareiden sisällä. Toisaalta asioiden sopiminen ja sovitun toteuttaminen hen-

kilötasolla on usein helppoa, koska samat henkilöt voivat olla korkeassa asemassa sekä valtapolueudessa että kamareissa ja lisäksi parlamentin jäsenenä.⁸⁹

3.2.4. Ranska

Taloudellinen suunnittelu alkoi Ranskassa vuonna 1946, jolloin ensimmäistä viisivuotissuunnitelmaa ryhdyttiin toteuttamaan. Vuonna 1982 hyväksyttiin taloudellista suunnittelua uudistava laki. Sen mukaisesti viisivuotissuunnitelma jakaantuu kahteen parlamentin hyväksymään osaan. Ensimmäisessä osassa määritellään tavoitteet viisivuotiskaudeksi ja toisessa toteuttamismenetelmät, joita voidaan kahden vuoden päästä tarkistaa: Vuoden 1982 lain mukaan alueet (Règions) osallistuvat kansallisen suunnitelman valmisteluun. Alueneuvostot valmistelevat omat suunnitelmansa alueellisesta kehityksestä ja voivat myös sopia valtion kanssa yhteisistä tavoitteista, joiden toteuttamiseen valtio osallistuu taloudellisestikin.

Suunnittelun valmistelemisesta ja sen toteuttamisen valvomisesta vastaa vuonna 1946 perustettu yleinen suunnitteluvirasto (Commissariat Général au Plan). Pääministerin alainen suunnitteluasiain valtiosihteeri vastaa viraston toiminnasta. Suunnitteluneuvoston tehtäviin kuuluu sellaisten kysymysten jatkuva seuraaminen, jotka vaativat kokonaisnäkemystä Ranskan talouden ja yhteiskunnan keskipitkän- ja pitkän tähtäyksen kehityksestä. Suunnitteluneuvosto valmistelee muistioita ja asiakirjoja viraston alaisia yhteistyöelimiä varten, joissa varsinainen suunnittelutyö tapahtuu.

Jokaista suunnitelmaa varten perustetaan neuvoo-antava kansallinen suunnittelukomissio, jonka tehtävänä on tarpeellisten konsultaatioiden käyminen ja osallistuminen suunnitelman toteutuksen valvontaan. Komission puheenjohtajana toimii suunnitteluministeri ja siinä ovat edustettuina kaikki alueneuvostot, etujärjestöt ja elinkeinoelämän eri sektorit jne. Suunnittelukomission laatiman raportin pohjalta hallitus valmistelee lain muodossa olevan suunnitelman, joka taloudellisen ja sosiaalisen neuvoston (Conseil Economique et Social) lausunnon jälkeen lähetetään parlamentin käsiteltäväksi.

Vuonna 1989 valmistui kymmenes suunnitelma, joka kattaa vuodet 1989-1992. Tämä suunnitelma keskittyy Ranskan valmistautumiseen Euroopan yhteisön sisämarkkinoiden avautumiseen. Se valmisteltiin ja hyväksyttiin yksinkertaistettua menettelyä noudattaen. Ensimmäinen suunnitelmaluonnos hyväksyttiin ministeriöiden välisessä työryhmässä, minkä jälkeen sitä tarkasteltiin seitsemässä eri alan asiantuntijoiden sekä elinkeinoelämän, hallinnon ja järjestöjen edustajien välisissä komissioissa. Suunnitelmassa määritellään joitakin ns. strategisia tavoitteita sisämarkkinaohjelmaa silmällä pitäen.⁹⁰

3.2.5 Belgia

Belgiassa toimii kaksi neuvostoa: talousneuvosto ja työvoimaneuvosto. Integraatio tuo toimintaan osittaista päällekkäisyyttä.

Talousneuvosto on laajempi, siinä on 22 työnantajien ja teollisuuden, 22 työntekijöisen edustajaa sekä 6 yhdessä hyväksytyä jäsentä. Neuvostolla on alakomiteoita (20) ja

oikeus tehdä aloitteita. Ministerit konsultoivat neuvostoa. Tärkeimmät keskustelut liittyvät kansantalouden keskipitkän aikavälin ongelmiin.

Työvoimaneuvostossa on kummaltakin puolelta 11 jäsentä ja kuningas nimeää puheenjohtajan.⁹¹

4. Eräisiin kansainvälisiin yhteisöihin liittyvät etujärjestöjen kuulemismuodot

4.1 OECD

OECD:n piirissä toimii kaksi neuvoa antavaa komiteaa, TUAC (Trade Union Advisory Committee) sekä BIAC (Business and Industry Advisory Committee). Vakiintumassa olevan käytännön mukaan ministerikokouksen puheenjohtajat käyvät ennen ministerikokouksia kummankin komitean edustajien kanssa keskustelun, joka raportoidaan ministereille. Tämän lisäksi OECD:n sihteeristö järjestää Liaison Committeeen puitteissa tapaamisia, joissa pysyvät edustajat ja kahden mainitun neuvoa antavan komitean edustajat voivat keskustella ajankohtaisista molempia osapuolia kiinnostavista kysymyksistä. Tärkeimmät kommentoivat OECD:n komiteat ovat talouspoliittinen komitea EPC, työvoima- ja sosiaaliasiain komitea MSA, monikansallisten yritysten sijoituksia tutkiva komitea CIME ja nyt myös Itä- ja Keski-Euroopan avustamista valmisteleva komitea. Konsultointia tapahtuu yhteensä noin 13 - 15 eri osa-alueella.

OECD järjestää vuosittain 6 - 8 seminaaria Labour-Management-ohjelman puitteissa, joihin TUAC ja BIAC nimeävät osanottajat ja jonka kustannuksista ja raportoinnista OECD vastaa. Nämä seminaarit ovat usein puretuneet laajempiinkin kokonaisuuksiin. Seminaarien raportit ovat monesti kiintoisia taustatietopaketteja talouspoliittisessa valmistelussa.

4.2 EFTA

EFTA:n konsultatiivinen komitea koostuu jäsenmaiden etujärjestöjen nimeämistä 5 jäsenestä maittain. Komitea kokoontuu vuosittain noin 5 kertaa, joista kaksi kokousta ovat kulloisenkin puheenjohtajamaan ulkomaankauppaministerin johtamia.

Komitea käsittelee tärkeimpiä EFTA:ssa valmisteltavia kysymyksiä. Viimeisen viiden vuoden aikana komitean työskentely on syventynyt substanssialueilla. Käynnissä oleva ETA-neuvotteluhanke on saanut konsultatiiviselta komitealta hyvän tuen. Monien erityiskysymysten osalta, jossa EFTA:n pienen sihteeristön voimavarat ovat rajalliset, ovat komitea sekä sen valmisteluryhmät tehneet koko EFTA:a koskevan valmistelun.

Komitea, joka tekee päätöksensä konsensus-periaatteella, pitää vuosittain kaksi yhteiskokousta EY:n vastaavan toimielimen ESC:n kanssa. ESC:n ulko-isiä kontakteja hoitava ryhmä on kooltaan samaa suuruusluokkaa kuin konsultatiivinen komitea. Komitealla ja

ESC:lla on yhteinen valmisteluryhmä, Joint Contact Group, jossa on mukana kolme edustajaa kummaltakin taholta. Tässä ryhmässä valmistellaan yhteiskokoukset. Viime aikoina ryhmä on koordinoanut myös EFTA:n edustajien osallistumista ESC:n valmisteluryhmien työskentelyyn. Lisäksi konsultatiivisen komitean edustajat osallistuvat eräisiin yhteisiin valmisteluryhmiin ESC:n edustajien kanssa.

4.3 Euroopan Yhteisöt EY

EY:n piirissä etujärjestöjen osallistuminen asioiden valmisteluun tapahtuu monitasoisesti. Lähes kaikki komission esitykset käyvät lausunnolla talous- ja sosiaaliasiain komiteassa (ESC), jossa on 189 jäsentä. ESC kokoontuu käytännössä joka toinen viikko. ESC muodostuu kolmesta ryhmästä: työnantajat, palkansaajat sekä muita tahoja edustava ryhmä. Ryhmä 3 sisältää mm. kuluttajaliikkeen, julkisyhtiöiden ja maataloustuotajien edustajat. Ryhmät ovat samankokoisia. Päätöksenteko tapahtuu äänestämällä. ESC:llä on noin 200 hengen sihteeristö.

Työnantajien toimintaa koordinoi heidän eurooppalainen etujärjestönsä UNICE ja työntekijäedustajien toimintaa vastaavasti Euroopan Ammatillinen Yhteisjärjestö (EAY tai ETUC). Lisäksi toimii useita alakohtaisia järjestöjä kummankin työmarkkinaosapuolen piirissä.

ESC:n lisäksi komission ohjauksessa toimii ns. sosiaalinen dialogi, ValDuchesse-prosessi. Tässä komissio yhdessä UNICE:n ja EAY:n edustajien kanssa pyrkii hahmotamaan EY:n tulevia kehityslinjoja sekä luomaan edellytyksiä etutahojen laajemmalle yhteisymmärrykselle. Eräänlaisena visiona on esitetty mm. yhteisön kattavien työehtosopimusten solmimista tai erilaisten suositusten tekemistä.

5. Yhteenvedo

Talousneuvosto-instituutiot ovat tavoitteiltaan suuresti vaihdelleet eri maissa ja eri aikoina. Aikaisemmin saattoivat olla leimaa-antavina tekijöinä yhteydet kriisitilanteisiin sekä säännöstelytalouteen. Viime vuosien esimerkit, Englanti, Tanska ja osin myös Itävalta osoittavat, että talousneuvosto voi olla menestyksellinen työväline myös markkinatalouden olosuhteissa.

Toisin kuin ehkä ennalta voisi päätellä ei esimerkiksi Englannissa luovuttu talousneuvostosta edes Thatcherin aikana, vaan sille kehittyi uusia funktioita.

Kun vuonna 1980 talousneuvoston rakennetta viimeksi perusteellisemmin muutettiin, oli esillä ajatus siitä, että tulopoliittinen selvitystoimikunta voisi ajoittain valmistella erityisraportin nimenomaan talousneuvoston käyttöön. Tätä ajatusta on käytetty vain muutamissa yksittäistapauksissa.

Kotimainen keskustelumme talousneuvoston roolista on ajassa vaihdellut suuresti. Osin tähän vaikuttavat mukana olevat ihmiset. Ajoittain on tyypillisiä kyllästymisoireitakin.

Käytetyt lähteet ja lähdeviittaukset

- 1 J.H.Vennola: Kansantalouspoliittisia tehtäviä nykyhetkellä ss. 103 - 105; Yhteiskuntataloudellinen Aikakauskirja 1916 12. vuosikerta, Helsinki 1916
- 2 VN ptk:t 21.10.1920 ja 22.10.1920, VA
- 3 V.A.Lavonius: PM Pankkivaltuusmiehille 13.5.1921, VA VM:n kansio Ja2
- 4 id.
- 5 id.
- 6 id.
- 7 VN ptk 22.6.1921, VA
- 8 VN ptk 30.11.1928, VA
- 9 Jaakko Nousiainen: Talousneuvostojen rakenteesta ja tehtävistä Suomessa s 71; Politiikka 2/1964, Helsinki 1964
- 10 Br. Suviranta: Selostus taloudellisista neuvostoista ulkomailla, VA Risto Rytin kokoelma kansio 16
- 11 A.K. Cajander: Muistio talousneuvostosta, VA Risto Rytin kokoelma kansio 16
- 12 Hallituksen kertomus vuodelta 1932, Valtiopäiväasiakirjat sekä Jaakko Nousiainen: id.s.72
- 13 Br. Suvirannan papereita, VM/KOA
- 14 VN ptk 3.10.1932, VA sekä Br. Suvirannan päivämätön muistio: Taloshallinnollisten asioiden hoidon keskittämisestä tehtyjä suunnitelmia ja aloitteita vuosina 1930-1943, VM/KOA Suvirannan papereita
- 15 Br. Suvirannan em. Selostus
- 16 HE 13/1933, Valtiopäiväasiakirjat 1933
- 17 Valtiopäiväasiakirjat 1934
- 18 Valtiopäiväasiakirjat 1936
- 19 Br. Suvirannan em. Selostus
- 20 TNK/VNA, yhteenveto Taloudellisen neuvottelukunnan papereista
- 21 id.
- 22 Kom.miet 1942:5, Helsinki 1942 monistettu
- 23 A 69/1942, Suomen Asetuskokoelma 1942
- 24 KNK/VNA ja Hallituksen kertomus toiminnastaan Eduskunnalle, Valtiopäiväasiakirjat 1943
- 25 KNK/VNA: ns. Kahran jaoston paperit
- 26 VN ptk 21.6.1946, VA
- 27 KNK/VNA pöytäkirjat
- 28 VA VM:n kansio Ja 15
- 29 KNK/VNA pöytäkirjat
- 30 TN I/VNA; selostus arkistoidusta materiaalista
- 31 TN I/VNA; määräyskirjeet jaostojen puheenjohtajille
- 32 TPO - Lähiajan talouspoliittinen ohjelma, Helsinki 1947 (ilmestyi myös ruotsinkielisenä)
- 33 VN ptk 30.12.1946, VA
- 34 TN I/VNA; Sosiaaliministeriön määräys vuokrata tilat Talousneuvoston sihteeristölle Pörssiklubilta vapaana olevista tiloista sekä huoneenvuokrasopimus Pörssiklubin kanssa
- 35 Mansner: Suomalaista yhteiskuntaa rakentamassa, Suomen Työnantajain Keskusliitto 1940- 1956 s. 281, Jyväskylä 1984
- 36 J.K. Paasikiven päiväkirjat 1944 - 1956 I osa s. 491 Toimittaneet Yrjö Blomstedt ja Matti Klinge, Juva 1985
- 37 Mansner: id. s. 284
- 38 J.K. Paasikiven päiväkirjat I osa s. 491
- 39 STK:n hallituksen työvaliokunnan pöytäkirja 3.9.1947
- 40 VN ptk 19.8. ja 20.8.1948, Hyvämäki: Valtioneuvosto 2. maailmansodan jälkeen vuoteen 1957 teoksessa Valtioneuvoston historia II osa ss. 340 - 341, Helsinki 1977 sekä Mansner: id.s. 314
- 41 VN ptk 4.2.1949, VA
- 42 Kom.miet. 1949:7, Helsinki 1949
- 43 TSN/VNA sekä Hallituksen kertomus toimenpiteistään Eduskunnalle, Valtiopäiväasiakirjat 1952
- 44 Vakauttamisohjelma, Helsinki 1952
- 45 Luonnos perusohjelmaksi, Helsinki 1952
- 46 Hyvämäki: id. ss. 392 - 393
- 47 Perusohjelma, Helsinki 1954 (ilmestyi myös ruotsiksi)
- 48 VN ptk 9.9.1954, VA

Lähdeluettelo

- 49 VN ptk 13.1.1955
50 TN II/VNA; selostus arkistoidusta materiaalista
51 Mansner: Suomalaista yhteiskuntaa rakentamassa, Suomen Työnantajain keskusliitto 1956 - 1982 s. 222, Jyväskylä 1990 ja Tiihonen: Talouden ylivalta s. 23, Helsinki 1989, Hyvämäki: id. s. 452 sekä Nousiainen: id. s. 74
52 VN ptk 28.1.1957, VA sekä Nousiainen: id. s. 74
53 TN III/VNA; toimintakertomukset
54 TN III/VNA; Korpelan ja Korhosen kirjeluonnokset
55 Kom. miet: 1959:47 monistettu, Helsinki 1959
56 id.
57 Kom. miet: 1960:9, Helsinki 1960
58 TN IV/VNA; selostus arkistoidusta materiaalista
59 Kom. miet: 1964:A 16)
60 id.
61 TN IV/VNA; muistioita ja lausuntoja
62 Kom. miet: 1967:B 1 monistettu, Helsinki 1967
63 id.
64 Tiihonen : id. s. 35
65 Kom. miet: 1971:B 85 monistettu, Helsinki 1971
66 Kokonaistaloudellinen suunnittelu ja sen kehittäminen Suomessa. Talousneuvoston asettaman taloudellisen suunnittelun työryhmän mietintö, monistettu, Helsinki 1968 sekä Tiihonen: id. s. 35
67 TN V/VNA; selostus arkistoidusta materiaalista
68 TN V ja VI/VNA; toimintakertomukset
69 Talousneuvoston toimintakertomukset; myös Hallituksen kertomuksissa toimenpiteistään Eduskunnalle ao. vuosilta
70 Talousneuvosto, Yhteiskuntapolitiikan tavoitteita ja niiden mittaamista tutkiva jaosto: Elämisen laatu - tavoitteet ja mittaminen, moniste, Helsinki 1972
71 Talousneuvosto, Aluejaosto: Kokonaistaloudellinen alueellinen tarkstelukehikko, moniste, Helsinki 1972
72 TN VI/VNA; toimintakertomukset
73 Kom. miet: 1974:4 monistettu, Helsinki 1974
74 Tiihonen: id. s. 89
75 TN VII/VNA; toimintakertomukset
76 Toimintakertomukset ao. vuosilta
77 Toimintakertomus vuodelta 1978; Puheenjohtajana toiminut ministeri Esko Rekola ei kutsunut neuvostoa koolle.
78 Toimintakertomus vuodelta 1980
79 Toimintakertomus vuosilta 1981-1983
80 Toimintakertomus vuodelta 1985
81 Toimintakertomukset vuosilta 1986 ja 1987
82 Toimintakertomukset vuosilta 1988 ja 1989
83 Suomen Oslon suurlähetystön kirje VATTille 25.3.1991
84 Suomen Tukholman suurlähetystön kirje VATTille 25.3.1991
85 Työvoima-attashea Eero Manner puhelimitse 2.4.1991
86 Suomen Kööpenhaminan suurlähetystön kirje VATTille 26.3.1991
87 Suomen Haagin suurlähetystön kirje VATTille 26.3.1991 ja Sociaal Economische Raad: The Social and Economic Council in the Netherlands, päiväämätön moniste
88 Suomen Lontoon lähetystön kirje ja lähettämää aineistoa VATTille 25.3.1991
89 Suomen Wienin suurlähetystön kirje ja lähettämää aineistoa VATTille 25.3.1991
90 Suomen Pariisin suurlähetystön kirje VATTille 26.3.1991
91 European Trade Union Institute: The Role of Economic and Social Councils in Western European Countries, Bruxelles 1990

VA	Valtionarkisto
VNA	Valtioneuvoston arkisto
VM/KOA	Valtiovarainministeriön kansantalousosaston arkisto

LIITE 1

TALOUSNEUVOSTON JA SEN EDELTÄJIEN JÄSENET

TALOUDELLINEN NEUVOTTELUKUNTA asetettu 21.10.1920

J.K. Paasikivi puheenjohtaja
J. von Julin
Väinö Tanner
F.M. Pitkäniemi
August Ramsay
V.A. Lavonius
Otto Stenroth
Juhani Sahlbom
Hans Nylander
Karl Stockmann
Leo Ehrnrooth 22.10.1920 alkaen

TALOUDELLINEN NEUVOTTELUKUNTA asetettu 22.6.1921

Otto Stenroth puheenjohtaja
Leo Ehrnrooth varapuheenjohtaja
V.A.Lavonius
Väinö Tanner
B. Westermarck
F.M. Pitkäniemi
V.M.J. Viljanen
Allan Viranko sihteeri

TALOUDELLINEN NEUVOTTELUKUNTA asetettu 30.11.1928

A.K. Cajander puheenjohtaja
Risto Ryti
J.K. Paasikivi
K.J. Ellilä
J.vonJulin
E.Huttunen
Rieti Itkonen
J.W.Keto
Juhani Leppälä
Niilo Mannio
F.M. Pitkäniemi
H. Ramsay
Väinö Tanner
E.M.Tarkkanen
R.Walden
J.H. Vennola
V.M.J Viljanen
Br. Suviranta sihteeri

TALOUDELLINEN NEUVOTTELUKUNTA asetettu 1.11.1940, lakkautettiin perustettaessa Kansantaloudellista neuvottelukuntaa

Väinö Tanner puheenjohtaja
Vilho Annala
V.A. Arola
Eero Ilves
K.J. Kalliala

Liite 1: jäsenluettelo

Arvi Oksala
J.V. Rangell
Br. Suviranta
E.M. Tarkkanen
Eero A. Wuori
R. von Fieandt

TUOTANTO-OHJELMAKOMITEA asetettu 14.11.1940

Br. Suviranta	puheenjohtaja
G.A.J. Gadolin	
Niilo Kanto	
O.W. Louhivuori	
Berndt Grönblom	
Eljas Kahra	
Eino Saari	
L.O. Hirvensalo	
Juho Jännes	
Wilhelm Wahlforss	
Artturi I. Virtanen	
Eero A. Wuori	
Hugo E. Pipping	yleissihteeri
K.O. Alho	sihteeri

KANSANTALOUDELLINEN NEUVOTTELUKUNTA asetettu 1.3.1942 alkaen 3 vuodeksi, toimi huhtikuuhun 1946 ja työvaliokunta marraskuuhun 1946

Mauno Pekkala	puheenjohtaja	22.5.42 asti
Väinö Tanner	puheenjohtaja	ajalla 22.5.42 - 8.8.1944
Onni Hiltunen	puheenjohtaja	ajalla 8.8.1944 - 17.11.1944
Johan Helo	puheenjohtaja	ajalla 17.11.1944 - 17.4.1945
Sakari Tuomioja	puheenjohtaja	ajalla 17.4.1945 - 27.7.1945
Ralf Törngren	puheenjohtaja	27.7.1945 alkaen
Br. Suviranta *	varapuheenjohtaja	28.2.46 asti
Klaus Waris(*)	varapuheenjohtaja	1.3.46 alkaen
Jalo Aura		1944 asti
Rainer von Fieandt		
Yrjö Harvia		
Lauri Helenius *		1943 asti
Onni Hiltunen		1944 asti
Emil Huunonen		
Emil Jokinen		
Eljas Kahra		
Niilo Kanto		31.3.1945 asti
K. Kivialho *		
Arvi Oksala *		
Hugo E. Pipping *		
Harald Roos		
Eino Saari *		
J.O. Söderhjelm (* 1943 alkaen)		
Wilhelm Wahlforss		
Artturi I. Virtanen		
K.J. Ellilä *		1943 asti
A. Benj. Helander		31.3.1945 asti
Janne Hakulinen		
Artturi Hiidenheimo		
Mauri Honkajuuri		31.3.1945 asti
Juho Jännes *		

K.J.Kalliala
 J.W.Keto *
 O.W. Louhivuori
 E.Y. Pehkonen 31.3.1945 asti
 Kari Reenpää 31.3.1945 asti
 Valter Rydman 31.3.1945 asti
 A.E. Tudeer
 Helena Virkki
 Erkki Härmä
 Eero A. Vuori * 21.9.1944 asti
 Martti Levon 1943 alkaen
 Aku Sumu 1944alkaen
 Eero J. Korpela 1944 - 31.3.1945
 Jalmari Laakso 21.9.1944 alkaen
 Nils Korkman 1944 alkaen
 Väinö Tanner 1944 - 31.3.1945
 Oiva Jääskeläinen 1.4.1945 alkaen
 Vafriid Eskola 1.4.1945 alkaen
 Heikki Huhtamäki 1.4.1945 alkaen
 Paavo Korpisaari 1.4.1945 alkaen
 E. Pusa 1.4.1945 alkaen
 Rafael Rinne 1.4.1945 alkaen
 Matti Leppo sihteeri
 K.O. Alho työvaliokunnan sihteeri

TALOUSNEUVOSTO asetettu 4.10.1946 -31.12.1948, toiminta päättyi 1.10.1947

Teuvo Aura puheenjohtaja
 Klaus Waris varapuheenjohtaja
 Emil Huunonen Olavi Lindblom
 Uno Hiironen Frans Hiillos
 Allan Eugen Järvenpää Lauri Myllymäki
 Eero Antikainen Aarre Happonen
 Yrjö Enne Toivo Hjalmar Långström
 Kusti Kulo Jaakko Parkkari
 V.J. Sukselainen Veikko Ihamuotila 17.10.46 asti
 Viljo Venho 17.10.46 alkaen
 Johannes Virolainen Eero Korpela 17.10.46 asti
 Toivo Ikonen 17.10.46 alkaen
 Ilmari Kalkkinen Hans Ensio Perttula
 Emil Skog Alpo Lumme
 Jalmari Laakso Jorma Jalava
 Paavo Raittinen Aarre Simonen
 V.A.M. Karikoski Yrjö Vesa
 C-E. Olin Nils Meinander
 J.O. Söderhjelm Aarne Koskelo

17.10.46 lisäksi seuraavat jäsenet ja varajäsenet

Eero Korpela Lassi Olli Hirvensalo
 Martti Miettunen Samuli Simula
 Antero Rinne Gunnar Henriksson
 Ville Puumalainen Aino Mikkola
 Erik Törnqvist pääsihteeri

Liite 1: jäsenluettelo

"KOKONAISRATKAISUMINISTERIVALIOKUNNAN TEKNILLINEN VALIOKUNTA" 1947-1949

Teuvo Aura
Klaus Waris
Raf. Rinne
V.A.M. Karikoski
Emil Huunonen
Väinö Tattari

YLEISOHJELMAKOMITEA asetettu 4.2.1949

Sakari Tuomioja	puheenjohtaja
Klaus Waris	varapuheenjohtaja
Teuvo Aura	
Rainer v.Fieandt	
Päiviö Hetemäki	
Emil Huunonen	17.5.1949 asti
V.A.M. Karikoski	5.5.1949 asti
J. Koivisto	
Eero J. Korpela	17.5.1949 asti
T. Kujala	
H. Lehti	
O. Mattila	
T. Nissinen	
H. Nysten	17.5.1945 asti
C-E. Olin	17.5.1945 asti
A. Solin	5.5.1945 asti
V. Tattari	13.4.1945 asti
H. Tiainen	
R. Törngren	
U. Varjonen	
T.N. Vilhula	
Kalle Kauppi	17.5.1949 alkaen
Åke Gartz	5.5.1949 alkaen
Nils Svartström	5.5.1949 alkaen
Olavi Lindblom	17.5.1949 alkaen
Juho Jännes	17.5.1949 alkaen
J.O. Söderhjelm	17.5.1949 alkaen
Yrjö Fellman	17.5.1949 alkaen
Uno Hiironen	13.4.1949 alkaen
Reino Rossi	sihteeri

TALOUSPOLIITTINEN SUUNNITTELUKUNTO asetettu 12.5.1951 (2.5.51 solmitun Linnarauhaneuvoston nojalla); työskentely päättyi vuonna 1952, kokoontui ohjelman lopullista hyväksymistä varten elokuussa 1954. Työvaliokunnan jäsenet merkitty * :llä ja varajäsen työvaliokunnassa sulkeissa

Teuvo Aura *	puheenjohtaja	
Penna Tervo * (Tiainen)	varapuheenjohtaja	
Johannes Virolainen *	varapuheenjohtaja	4.10.1951 asti
Martti Miettunen * (Aittoniemi)	varapuheenjohtaja	4.10.1951 alkaen
Aku Sumu * (Lindblom)		
Olavi Lindblom		
Vilho Pulkkinen		
V Liljeström		
Vihtori Rantanen		
Eero Antikainen *(Rantanen)		

H Tiainen
 Jalmari Laakso
 Aarre Simonen *(Valjakka)
 Väinö Leskinen *(Liljeström)
 Matti Janhunen
 Yrjö Murto
 V.A.M. Karikoski *(Svartström)
 Justus Ripatti
 K. Marjomaa *(Mattila)
 C-E Olin *(Oittinen)
 J.O. Söderhjelm *(Puhakka)
 Eero J. Korpela
 Väinö E. Nieminen *(Kaltio)
 Klaus Waris*
 Y.E. Puhakka
 Samppa Aittoniemi
 V. Ihamuotila
 Lauri Kirves
 Erik Törnqvist pääsihteeri 12.53 asti
 N. Nilsson sihteeri 12.53 asti
 Reino Rossi sihteeri 12.53 asti
 Göran Stjernschanz sihteeri 12.53 asti
 Allan Kankkunen pääsihteeri 12.53 alkaen
 Kaarlo Pitsinki sihteeri 12.53 alkaen
 Pentti Poukka sihteeri 12.53 alkaen

TALOUSNEUVOSTO (asetus 538/54)

asetettu 13.1.1955, lopettanut toimintansa periaatteessa 1957 (Talousneuvosto tuli valita toimikautensa jälkeen uudelleen 1957), mutta jatkoi toimintaansa vuoteen 1959

Teuvo Aura	puheenjohtaja
Viljami Kalliokoski	Hannes Tiainen
Aarre Simonen	Johannes Virolainen
Väinö Leskinen	Mauno Laitsaari
Penna Tervo	Verner Korsbäck
Hans Perttula	Väinö Nieminen
Eero Korpela	Veikko Ihamuotila
C-E. Olin	Osmo Oittinen
J.O. Söderhjelm	Lauri Kirves
V.A.M. Karikoski	Nils Svartström
Kalle Marjomaa	Jorma Mattila
Vihtori Rantanen	Valdemar Liljeström
Eero Antikainen	Veikko Puskala
Olavi Lindblom	Kauko Valjakka
	Aarre Happonen
Ahti Karjalainen	sihteeri
Allan Kankkunen	sihteeri
Olli J. Uoti	sihteeri
Kaarlo Pitsinki	asiantuntija

TALOUSNEUVOSTO asetettu 28.1.1957

Gunnar Korhonen	puheenjohtaja
Johannes Virolainen	
Hannes Tiainen	
Eero Antikainen	Mikko Laaksonen
V.A.M. Karikoski	Nils Svartström

Liite 1: jäsenluettelo

Eero J. Korpela	Veikko Ihamuotila
Väinö Leskinen	Ahti M. Salonen
Olavi Lindblom	Aarre Happonen
Kalle Marjomaa	Jorma Mattila
Martti Miettunen	Hans E. Perttula
C-E. Olin	Osmo Oittinen
Ahti Karjalainen	Väinö E. Nieminen
Vihtori Rantanen	Väinö Puskala
J.O. Söderhjelm	Lauri Kirves
Aarre Simonen	Valdemar Liljeström
	Verner Korsbäck

TALOUSOHJELMAKOMITEA asetettu 18.4.1959

Eino Saari	puheenjohtaja
Eino H. Laurila	varapuheenjohtaja
Samuli Suomela	
Lars Wahlbeck	
Terho Pulkkinen	
Heikki Valvanne	16.10.59 saakka
Ahti M. Salonen	
Jussi Linnamo	16.10.58 alkaen
Allan Kankkunen	pääsihteeri 3.12.59 saakka
Jussi Linnamo	pääsihteeri 3.12.59 alkaen

TALOUSNEUVOSTO asetettu 7.6.1962

Ahti Karjalainen	puheenjohtaja		
Osmo P. Karttunen	9.1.64 asti	T.A. Wiherheimo	9.1.64 asti
Reino Rossi		Onni Närvänen	9.1.64 alkaen
Esko Rekola	9.1.64 alkaen	Olavi J. Mattila	9.1.64 alkaen
		Martti Niskala	9.1.64 asti
Esa Kaitila		Esko Rekola	9.1.64 asti
Erik Törnqvist		Eino H. Laurila	
Päiviö Hetemäki		Harald Hormio	9.1.64 asti
		Tauno Ranta	9.1.64 alkaen
Veikko Ihamuotila		Pellervo Saarinen	
E.J. Korpela		Göran Engström	
Vihtori Rantanen		Nils Nilsson	
Lauri Kirves		Jouko Paakkanen	
Jorma Jalava		Olavi Lindblom	
Veikko Ahtola		Allan Vainio	
Aarne I. Välikangas		Jorma Mattila	
Samuli Suomela		Pauli Lehtosalo	
C.-E. Olin	1.10.62 asti	Lauri Hietanen	
Bror Wahlroos	1.10.62 alkaen		
Lauri Korpelainen	sihteeri 21.6.62 - 15.6.63		
Timo Helelä	sihteeri 16.6.63 - 19.3.64		
Jussi Linnamo	sihteeri 20.3.64 - 20.6.64		

TALOUSNEUVOSTO asetettu 4.6.1964

Ahti Karjalainen	puheenjohtaja		
Esko Rekola		Olavi J. Mattila	
Samuli Suomela		Martti Niskala	30.9.64 asti
Reino Rossi		Heikki Valvanne	

Esa Kaitila		Pauli Lehtosalo
Erik Törnqvist		Eino H. Laurila
Päiviö Hetemäki		Tauno Ranta
Veikko Ihamuotila		Pellervo Saarinen
E.J. Korpela		Göran Engström
Vihtori Rantanen		Nils Nilsson
Lauri Kirves		Jouko Paakkanen
Jorma Jalava		Pentti Viita
Veikko Ahtola		Allan Vainio
Aarne I. Välikangas		Jorma Mattila
Bror Wahlroos	25.2.65 asti	Lauri Hietanen
Sakari T Lehto	25.2.65 alkaen	
Jussi Linnamo	sihteeri 30.6.64 asti	
Timo Helelä	sihteeri 1.7.64 - 1.6.65	
Jukka I Wallenius	sihteeri 1.6.65 alkaen	
Lauri Korpelainen	sihteeri 1.7.64 alkaen	
Olli J Uoti	sihteeri 31.12.65 asti	
Kauko Mannermaa	tutkija 1.9.65 alkaen	
Eero Tuomainen	tutkija 1.10.65 alkaen	

TALOUSNEUVOSTO asetettu 1966

Mauno Koivisto	puheenjohtaja	Ele Alenius
Ahti Karjalainen		Lauri Korpelainen
Timo Helelä		Jaakko Riikonen
Veikko Ahtola		Tauno Ranta
Päiviö Hetemäki		Heikki Haavisto
Veikko Ihamuotila		Pentti Viita
Jorma Jalava		Jaakko Lassila
Lauri Kirves		Kaarlo Larna
Sakari T. Lehto		Pekka Morri
Nils Nilsson		Niilo Koljonen
Jaakko Rantanen		Paavo Kaarlehto
Samuli Suomela		Pauli Heinilä
Heikki Tuominen		Eino H. Laurila
Erik Törnqvist		Jorma Mattila
Aarne I. Välikangas		
Jukka Wallenius	sihteeri 30.4.67 asti	
Erkki Laatto	sihteeri 1.6.67 alkaen	
Eero Tuomainen	sihteeri	
Kauko Mannermaa	sihteeri	

TALOUSNEUVOSTO asetettu 31.5. 1968

Jussi Linnamo	puheenjohtaja	Pentti Viita
Jorma Jalava		Heikki Haavisto
Veikko Ihamuotila		Eero Schrey
Lauri Kirves		Jorma Mattila
Aarne I. Välikangas		Tauno Ranta
Päiviö Hetemäki		Kaarlo Larna
Sakari T. Lehto		Aarre Manninen
Jaakko Rantanen		Sulo Penttilä
Niilo Hämäläinen		Pekka Morri
Nils Nilsson		Erkki Kumpulainen
Erkki Salomaa		Jarmo Pellikka
Veikko Pesonius		Unto Rissanen
Juhani Salminen		Pauli Heinilä
Heikki Tuominen	4.12.1968 asti	

Liite 1: jäsenluettelo

Erik Törnqvist		Eino H. Laurila
Timo Helelä		Lauri Korpelainen
Samuli Suomela		Paavo Kaarlehto
Paul Paavela	4.12.1968 alkaen	
Erkki Laatto	pääsihteeri	

TALOUSNEUVOSTO asetettu kesäkuussa 1970

Teuvo Aura	puheenjohtaja	24.9.70 asti	
Olavi J. Mattila	puheenjohtaja	ajalla 24.9.70-4.11.71	
Päiviö Hetemäki	puheenjohtaja	ajalla 4.11.71-2.3.72	
Mauno Koivisto	puheenjohtaja	2.3.72 alkaen	
Päiviö Hetemäki	24.9.70 asti	Nils Westermark	24.9.70 asti
Keijo Liinamaa	24.9.70 asti	Esa Timonen	24.9.70 asti
Valto Käkelä	ajalla 24.9.70-2.3.72	Arne Berner	24.9.70 alkaen
Margit Eskman	2.3.72 alkaen	Leo Happonen	2.3.72 alkaen
Reino Rossi	ajalla 4.11.71 - 2.3.72	Keijo Liinamaa	ajalla 4.11.71 - 2.3.72
Erkki Tuominen	ajalla 24.9.70-10.6.71		
Jussi Linnamo	2.3.72 alkaen		
Arvo Hautala		Ismo Luimula	
Timo Helelä		Markku Puntila	
Niilo Hämäläinen		Mikko Laaksonen	9.12.71 asti
		Lauri J. Havia	9.12.71 alkaen
		Heikki Haavisto	
Veikko Ihamuotila		Aaro Haapio	12.11.70 asti
Jorma Jalava		Seppo Lindblom	12.11.70 alkaen
		Eero Schrey	
Lauri Kirves		Aarne Välikangas	
Oso Laakso		Kaarlo Larna	
Sakari T. Lehto	18.8.71 asti		
Olli Ikkala	18.8.71 alkaen		
Kauko Markkanen		Jarmo Pellikka	
Nils Nilsson		Pekka Morri	
Paul Paavela		Jukka Wallenius	17.12.70 asti
		Juhani Korpela	14.1.71 alkaen
		Jaakko Riikonen	
Sulo Penttilä	16.3.72 asti		
Mauri Kavonius	16.3.72 alkaen		
Tauno Ranta		Tapani Virkkunen	
Juhani Salminen	20.1.72 asti	Unto Rissanen	
Aulis Eskola	20.1.72 alkaen		
Samuli Suomela		Matias Torvela	
Erik Törnqvist	17.12.70 asti	Eino H. Laurila	14.1.71 asti
Rolf Kullberg	27.5.71 alkaen	Timo Relander	14.1.71 alkaen
		C.O. Tallgren	24.9.70 alkaen
Erkki Laatto	pääsihteeri		

TALOUSNEUVOSTO asetettu 6.7.1972; toimikausi päättyi 5.7.74 eikä uutta asetettu ennen 13.3.75

Mauno Koivisto	puheenjohtaja	14.9.72 asti	
Jussi Linnamo	puheenjohtaja	ajalla 14.9.72- 8.5.73	
Jermu Laine	puheenjohtaja	8.5.73 alkaen	
Leo Happonen		Veikko Helle	
Jussi Linnamo	14.9.72 asti		
Johannes Virolainen	14.9.72 alkaen	Esko Niskanen	14.9.72 alkaen
Seppo Lindblom	14.4.73 alkaen		
Grels Teir	14.9.72-19.1.73	Pekka Tarjanne	14.9.72 alkaen
Jan-Magnus Jansson	19.1.73 alkaen		
Aulis Eskola		Unto Rissanen	
Niilo Hämäläinen		Lauri J. Havia	
Veikko Ihamuotila		Heikki Haavisto	

Jorma Jalava		Antero Tuominen	14.9.72 asti
		Seppo Lindblom	ajalla 14.9.72 - 14.4.73
		Pekka Korpinen	14.4.73 alkaen
Mauri Kavonius		Jaakko Riikonen	
Oso Laakso		Aarne I Välikangas	
Arvo Hautala		Ismo Luimula	
Kauko Markkanen		Jarmo Pellikka	
Nils Nilsson		Pekka Morri	
Paul Paavela		Juhani Korpela	
Lauri Kirves		Heikki Pärnänen	
Tauno Ranta		Tapani Virkkunen	
Rolf Kullberg	31.10.72 asti	Timo Relander	
Olli Ikkala		Kaarlo Larna	19.10.72 asti
		Juhani Ristimäki	19.10.72 alkaen
Samuli Suomela		Matias Torvela	
Timo Helelä		Markku Puntila	
Erkki Laatto	pääsihteeri 28.2.73 asti		
Eero Tuomainen	sihteeri		
TALOUSNEUVOSTO asetettu 13.3.75			
Kalevi Sorsa	puheenjohtaja 14.8.75 asti		
Keijo Liinamaa	puheenjohtaja ajalla 14.8.75 - 18.12.75		
Martti Miettunen	puheenjohtaja ajalla 18.12.75 - 30.9.76		
Ahti Karjalainen	puheenjohtaja 30.9.76 alkaen		
Johannes Virolainen	14.8.75 asti	Pekka Tarjanne	14.8.75 asti
Jermu Laine	14.8.75 asti	Matti Louekoski	14.8.75 asti
Kristian Gestrin	(pl. 14.8 - 18.12.75)	Reino Lindroos	20.1.77 asti
Pekka Ahtiala	ajalla 14.8-18.12.75	Jorma Uitto	ajalla 14.8-18.12.75
Arvo Rytönen	ajalla 14.8-18.12.75	Esa Timonen	ajalla 14.8-18.12.75
Heikki Tuominen	ajalla 14.8-18.12.75		
Kalevi Kivistö	ajalla 18.12.75-30.9.76		
Paul Paavela	ajalla 18.12.75-30.9.76	Eero Rantala	ajalla 18.12.75-30.9.76
Arne Berner	30.9.76 alkaen	Irma Toivanen	18.12.75 alkaen
Esko Rekola	30.9.76 alkaen	Jouko Loikkanen	30.9.76 alkaen
C.G. Aminoff	30.9.76 alkaen		
Mauno Koivisto		Seppo Lindblom	
Veikko Ihmuotila	14.8.75 asti	Heikki Haavisto	14.8.75 asti
Heikki Haavisto	14.8.75 alkaen	Raimo Tammilehto	14.8.75 alkaen
Lauri Kirves		Heikki Pärnänen	
Timo Laatonen	(pl 6.11.75 - 15.1.76)	Tauno Ranta	1.4.77 asti
Pentti Somerto	6.11.75 alkaen		
Olli Ikkala	15.1.76 asti	Juhani Ristimäki	
Kauko Markkanen		Jarmo Pellikka	
Pekka Oivio		Pekka Morri	
Arvo Hautala	25.11.76 asti	Ismo Luimula	
Olavi Hänninen	25.11.76 alkaen		
Oso Laakso		Bjarne Lindholm	
Aulis Eskola		Unto Rissanen	
Pekka Korpinen		Gunnar Asplund	
Niilo Hämäläinen		Teuvo Lindström	
Jouko Paakkanen		Pekka Ahtiala	
Mika Tiivola		Seppo Kontinen	
Teemu Hiltunen		Timo Relander	

Liite 1: jäsenluettelo

TALOUSNEUVOSTO asetettu 30.3.77

Ahti Karjalainen	puheenjohtaja 9.6.77 asti		
Esko Rekola	puheenjohtaja 9.6.77 alkaen		
Arne Berner	9.6.77 asti	C.G. Aminoff	9.6.77 asti
Eero Rantala	9.6.77 alkaen	Paul Paavela	9.6.77 alkaen
Esko Rekola		Jouko Loikkanen	9.6.77 asti
Kristian Gestrin	9.6.77 asti	Irma Toivanen	9.6.77 asti
Arvo Aalto	9.6.77 alkaen	Veikko Saarto	9.6.77 alkaen
Tuure Salo	9.6.77 alkaen	Kristian Gestrin	9.6.77 alkaen
Mauno Koivisto		Seppo Lindblom	
Heikki Haavisto		Raimo Tammilehto	
Lauri Kirves		Heikki Pärnänen	
Pentti Somerto		Matti Korhonen	
Timo Laatusen		Juhani Ristimäki	
Jarmo Pellikka		Harri Koulumies	
Pekka Oivio		Antero Tuominen	
Olavi Hänninen		Ismo Luimula	
Oso Laakso		Bjarne Lindholm	
Unto Rissanen		Jaakko Kähönen	
Pekka Korpinen		Gunnar Asplund	
Niilo Hämäläinen		Teuvo Lindström	
Pertti Kettunen		Osmo Forssell	
Mika Tiivola		Seppo Konttinen	
Teemu Hiltunen		Timo Relander	

TALOUSNEUVOSTO asetettu 1.4.1980 alkaen

Mauno Koivisto	puheenjohtaja 22.9.81 asti		
Ahti Pekkala			
Arvo Aalto	26.3.81 asti		
Kalevi Kivistö	26.3.81 alkaen		
Pär Stenbäck			
Samuli Apajalahti			
Matti Aura			
Heikki Haavisto			
Olavi Hänninen			
Stig Hästö			
Ahti Karjalainen			
Oso Laakso	6.8.81 asti		
Matti Kinnunen	6.8.81 alkaen		
Pekka Oivio	6.8.81 asti		
Pertti Viinanen	6.8.81 alkaen		
Matti Pekkanen			
Jarmo Pellikka			
Jorma Reini			
Timo Relander	19.2.81 saakka		
Sirkka Hämäläinen	19.2.81 alkaen		
Pentti Somerto			
Eero Tuomainen	pääsihteeri 1.3.82 asti		
Paavo Pirttimäki	pääsihteeri 1.3.82 alkaen		

TALOUSNEUVOSTO asetettu 1.4.1982 alkaen

Kalevi Sorsa	puheenjohtaja		
Ahti Pekkala			
Kalevi Kivistö	6.6.83 asti		
Christoffer Taxell	6.6.83 alkaen		
Pär Stenbäck	6.6.83 asti		

Pekka Vennamo	6.6.83 alkaen
Matti Aura	
Heikki Haavisto	
Olavi Hänninen	
Stig Hästö	6.10.83 asti
Timo Relander	6.10.83 alkaen
Ahti Karjalainen	6.6.83 asti
Rolf Kullberg	6.6.83 alkaen
Matti Kinnunen	
Samuli Apajalahti	20.5.82 asti
Raimo Lehtinen	20.5.82 alkaen
Matti Pekkanen	
Jarmo Pellikka	
Jorma Reini	
Pentti Somerto	
Sirkka Hämäläinen	1.5.82 asti
Pertti Sorsa	1.5.82 alkaen
Pertti Viinanen	
Paavo Pirttimäki	pääsihteeri 30.9.83 asti
Eero Tuomainen	pääsihteeri 30.9.83 alkaen

TALOUSNEUVOSTO asetettu 1.4.1984 alkaen

Kalevi Sorsa	puheenjohtaja
Ahti Pekkala	
Christoffer Taxell	
Pekka Vennamo	
Matti Aura	30.9.85 asti
Harri Späre	30.9.85 alkaen
Heikki Haavisto	
Olavi Hänninen	
Matti Kinnunen	
Rolf Kullberg	
Raimo Lehtinen	
Matti Pekkanen	
Jarmo Pellikka	
Jorma Reini	
Timo Relander	
Pentti Somerto	
Pertti Sorsa	
Pertti Viinanen	
Eero Tuomainen	pääsihteeri

TALOUSNEUVOSTO asetettu 1.4.86 - 31.3.1988

Kalevi Sorsa	puheenjohtaja 3.6.87 asti
Harri Holkeri	puheenjohtaja 3.6.87 alkaen
Esko Ollila	3.6.87 asti
Erkki Liikanen	3.6.87 alkaen
Christoffer Taxell	
Pekka Vennamo	
Matti Puhakka	3.6.87 alkaen
Ulla Puolanne	3.6.87 alkaen
Ilkka Suominen	3.6.87 alkaen
Matti Aura	
Heikki Haavisto	
Olavi Hänninen	3.6.87 asti
Aarno Aitamurto	3.6.87 alkaen
Matti Kinnunen	

Liite 1: jäsenluettelo

Rolf Kullberg
Raimo Lehtinen
Matti Pekkanen
Jarmo Pellikka
Jorma Reini
Timo Relander
Pentti Somerto
Pertti Sorsa 3.6.87 saakka
Pertti Viinanen
Eero Tuomainen pääsihteeri

TALOUSNEUVOSTO asetettu 1.4.1988 alkaen - 31.3.1990

Harri Holkeri puheenjohtaja
Erkki Liikanen 16.3.90 asti
Matti Louekoski 16.3.90 alkaen
Matti Puhakka
Ulla Puolanne
Ilkka Suominen
Christoffer Taxell
Pekka Vennamo 12.10.89 asti
Raimo Vistbacka 12.10.89 alkaen
Aarno Aitamurto
Matti Aura
Heikki Haavisto
Tapani Kahri 16.5.88 alkaen
Matti Kinnunen
Rolf Kullberg
Raimo Lehtinen
Matti Pekkanen
Jarmo Pellikka
Jorma Reini
Timo Relander
Pentti Somerto 16.5.88 asti
Pertti Viinanen
Eero Tuomainen pääsihteeri 30.11.88 asti
Seppo Leppänen pääsihteeri 30.11.88 alkaen

TALOUSNEUVOSTO asetettu 1.5.1990 alkaen - 30.4.92

Harri Holkeri puheenjohtaja
Matti Louekoski
Matti Puhakka
Ulla Puolanne
Ilkka Suominen
Christoffer Taxell 15.6.90 asti
Ole Norrback 15.6.90 alkaen
Raimo Vistbacka 4.10.90 asti
Aarno Aitamurto
Matti Aura
Heikki Haavisto
Tapani Kahri
Matti Kinnunen
Rolf Kullberg
Jarl Köhler 1.9.90 alkaen
Jaakko Lassila
Raimo Lehtinen
Matti Pekkanen 31.8.90 asti
Jarmo Pellikka

Timo Relander
Esa Swanljung
Pertti Viinanen 30.11.90 asti
Lauri Ihalainen 30.11.90 alkaen
Seppo Leppänen pääsihteeri

